

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VIEŠOJO SAUGUMO FAKULTETO
TEISĖS KATEDRA**

**JURGITA PLIKAITIENĖ
(APLINKOSAUGOS TEISĖ, ištestinės studijos, Atmis4-01)**

**VIETINĖ RINKLIAVA UŽ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SURINKIMĄ IR TVARKYMĄ:
MOKĖTOJO APIBRĖŽTUMO PROBLEMA**

Magistro studijų baigiamasis darbas

Darbo vadovas: doc. dr. Dainius Raižys
Pedagoginis vardas; moksl. laipsnis, vardas, pavardė

Kaunas
2016

TURINYS

ĮVADAS	3
1 VIETINĖS RINKLIAVOS UŽ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SURINKIMĄ IR TVARKYMĄ TEISINIS REGLAMENTAVIMAS	6
1.1 Teisės aktai, reglamentuojantys komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą	6
1.2 Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą	11
1.2.1 Vietinės rinkliavos samprata	11
1.2.2 Vietinės rinkliavos nustatymas	15
1.3 Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojas	17
1.3.1 Principo „teršėjas moka“ samprata	17
1.3.2 Principo „teršėjas moka“ įgyvendinimas Lietuvoje	20
1.3.3 Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka teisės aktuose reguliuojančiuose atliekų tvarkymą	21
2 VIETINĖS RINKLIAVOS UŽ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SURINKIMĄ IR TVARKYMĄ MOKĖTOJAI VIETOS SAVIVALDOSE	27
2.1 Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą administravimo modeliai savivaldybėse	27
2.2 Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka savivaldos lygmenyje	30
2.3 Lietuvos teismų praktikos aspektai dėl vietinės rinkliavos	38
2.4 Lietuvos teismų praktikos aspektai dėl asmens pripažinimo vietinės rinkliavos mokėtoju	42
IŠVADOS	46
PASIŪLYMAI	48
LITERATŪRA	49
ANOTACIJA	58
ANNOTATION	59
SANTRAUKA	60
SUMMARY	61
PRIEDAI	62

IVADAS

Darbo aktualumas. Visuomenės vartojamumas auga, atitinkamai didėja ir atliekų kiekis. Dėl to neišvengiamai susiduriame su didžiausiomis aplinkosaugos problemomis – nepataisoma žala gamtai ir užterštumu. Atliekų tvarkymo ir surinkimo klausimai jau keliama tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu. Lietuvos Respublikos (toliau - LR) įsipareigojimai ir uždaviniai atliekų mažinimo ir tvarkymo srityse yra nustatyti Stojimo į Europos Sąjungą sutartyje, taip pat strateginio planavimo dokumentuose, LR Aplinkos apsaugos (toliau – Aplinkos apsaugos įstatymas), LR Atliekų tvarkymo (toliau Atliekų tvarkymo įstatymas) ir kt. įstatymuose.¹

Atliekų tvarkymo įstatyme nurodyta, kad už komunalinių atliekų tvarkymo organizavimą yra atsakingos savivaldybės, todėl jos privalo organizuoti atliekų surinkimą, rūšiavimą ir išvežimą. Komunalinių atliekų tvarkymas savivaldybės teritorijoje vykdomas pagal savivaldybės tarybos patvirtintas atliekų tvarkymo taisykles, kurios reglamentuoja sistemos dalyvių teises ir pareigas, nustato komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo sąlygas. Šių taisyklių tikslas – „konkrečios savivaldybės teritorijoje įdiegti atliekų tvarkymo sistemą, kuri užtikrintų saugų atliekų tvarkymą ir nekeltų pavojaus žmonių sveikatai, tenkintų visuomenės poreikius bei nepažeistų gamtą tausojančios subalansuotos raidos principo“². Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnyje įtvirtintos nuostatos įpareigoja savivaldybes kaip subjektus, atsakingus už atliekų tvarkymo ir surinkimo organizavimą, nusistatyti tvarką, pagal kurią yra apmokestinami atliekų turėtojai. Taigi, savivaldybėse veikia arba tarifinė sistema, arba nustatoma vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą. Savivaldybių tarybos tvirtina vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatus, kurie reglamentuoja rinkliavos mokėtojų registro sudarymą, vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų ir tvarkymą apskaičiavimą, administravimą. Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą remiasi principu „teršėjas moka“, kuris reiškia, kad atliekų tvarkymo išlaidas turi apmokėti atliekų turėtojas. Tačiau čia susiduriama su mokėtojo apibrėžtumo problema. Savivaldybių tarybos, būdamos savarankiškos tvirtinant vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatus, vietinės rinkliavos mokėtojus apibrėžia ne tik skirtingai, bet ne visuomet ir aiškiai. Teisės aktuose įtvirtintos vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvokos ne tik nepaaiškinamos, bet ir neįtvirtinami jokie

¹ E. Monkevičius *Aplinkosaugos teisės paskaitų kursas (mokomoji medžiaga)*, (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013), 47.

² Atliekos.visiems.lt „Apie atliekų tvarkymą,“ žiūrėta 2015 10 08, http://atliekos.info/index.php?option=com_content&view=article&id=63:teiss-aktai&catid=36:svetaine&Itemid=84

objektyvieji kriterijai arba norminiai požymiai, kuriais remdamiesi, galėtume užtikrinti vienodą šios sąvokos aiškinimą. Tampa neaišku – kodėl vienu ar kitu atveju, asmeniui suteikiamas vietinės rinkliavos mokėtojo statusas. Šie asmenys atsisako mokėti jiems nustatytą vietinę rinkliavą. Dėl to teismuose daugėja keliamų bylų, o teismų praktika vis dar yra minimali ir nevieninga.

Baigiamojo darbo temos mokslinis naujumas ir ištyrimo lygis.

Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojų sąvokų apibrėžtumo problema nėra išnagrinėta. Nors pati vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą vietos savivaldose yra įvesta pakankamai seniai, tačiau tyrimų, skirtų vietinės rinkliavos mokėtojo sąvokos analizei, Lietuvos teisinėje literatūroje nėra. Tuo tarpu užsienio šalyse yra atliekami įvairūs tyrimai, siekiant kuo efektyvesnio komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo modelio. Peržvelgus Amerikoje ir Airijoje atliktus komunalinių atliekų tvarkymo tyrimus, pastebėta, jog valstybėse už atliekų tvarkymo išlaidas atsako nekilnojamojo turto savininkai.³

Šiame darbe apžvelgsime pagrindines Lietuvos ir užsienio mokslininkų idėjas dėl principo „teršėjas moka“ įgyvendinimo atliekų tvarkymo srityje. Minėtas principas yra labai svarbus ir vietinės rinkliavos mokėtojo nustatymo atžvilgiu. Darbe apžvelgsime L.Meškio, I.Žvaigždinienės, Nicolas de Sadeleer, Wong. R. Stigma bei R.Prapiestienės mokslinius darbus.

Baigiamojo darbo reikšmė:

A) Teorinis aspektas.

Baigiamojo darbo reikšmė yra ta, jog jame apibendrinami tiek nacionaliniai, tiek vietos savivaldų patvirtinti teisės aktai, kurie yra reikšmingi nustatant vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą bei tiesiogiai nustatantys jos mokėtojus.

B) Praktinis aspektas.

Darbe neapsiribojama vien teisės aktų interpretacija, stengiamasi pateikti pastabas ar pasiūlymus tam tikrų teisės aktų atžvilgiu.

Darbo problema – Ar vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka yra pakankamai apibrėžta?

Darbo tikslas – nustatyti kriterijus, kuriais remiantis būtų galima apibrėžti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtoją valstybės lygmenyje.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą teisinį reglamentavimą.

³ „Good Practice Household Pay-per-Weight Charging system,“ *R4R Regions for recycling* (2014):15.

2. Atlikti tyrimą ir nustatyti, ar vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka yra pakankamai apibrėžta. Jei ne – atskleisti pagrindines teises problemas ar pasekmes, su kuriomis susiduriama.

3. Atsižvelgiant į gautus tyrimo rezultatus, pateikti siūlymus, rekomendacijas dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą sistemos tobulinimo.

Darbo objektas – Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvokos apibrėžtumas teisės aktuose.

Darbo metodai :

Dokumentų analizės ir sisteminės analizės metodai padės įsigilinti į aktualiausius ir reikšmingiausius tiek nacionalinius, tiek Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktus, tuo pačiu sistemiškai analizuoti atitinkamas teisės normas ir jų taikymą teismų praktikoje. Analizuojant mokslinius straipsnius, bus siekiama išsiaiškinti šiai dienai suformuotus mokslininkų požiūrius vietinės rinkliavos bei principo „teršėjas moka“ klausimais. Analizuojant ES teisės aktus ir Europos Teisingumo teismo (toliau - ETT) praktiką, bus siekiama atskleisti „atliekų turėtojo“ sąvokos turinį. Be to, analizuojant nacionalinius teisės aktus bei Lietuvos teismų praktiką bus siekiama atskleisti „vietinės rinkliavos mokėtojo“ sąvokos apibrėžtumą, nustatyti vietinės rinkliavos mokėtojo požymius valstybės lygmenyje.

Abstrakcijos metodas bus naudojamas, siekiant supaprastinti ir sukonkretinti LR teisės aktuose naudojamas sąvokas, taip formuojant „vietinės rinkliavos mokėtojo“ sąvoką valstybės lygmenyje.

Tyrimo tikslui pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti bus naudojamas apibendrinimo metodas. Pastarojo pagalba bus suformuotos išvados.

Darbo struktūra:

Darbą sudaro įvadas, dvi pagrindinės struktūrinės dalys. Pirmoji darbo dalis skirta analizuoti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą teisinį reglamentavimą. Antroje dalyje, aptariami vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą administravimo modeliai, išanalizuojamas vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvokų apibrėžtumas vietos savivaldose, apžvelgiama aktuali teismų praktika. Darbas baigiamas išvadamis bei naudotos literatūros sąrašu. Anotacija ir santrauka pateikiamos lietuvių ir anglų kalbomis.

Ginamasis teiginys:

Esami vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojų sąvokų apibrėžimai nėra visiškai aiškūs ir tikslūs, tai įtakoja neefektyvų šios rinkliavos surinkimą.

1 VIETINĖS RINKLIAVOS UŽ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SURINKIMĄ IR TVARKYMĄ TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

Šioje dalyje apžvelgsime tarptautinio bei valstybinio lygmens teisės aktus, kuriais vadovaujamosi nustatant vietines rinkliavas už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą savivaldose. Analizuojant minėtus aktus, nustatysime ar juose yra įtvirtinti kokie nors objektyvieji kriterijai, nustatantys vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtoją.

1.1 Teisės aktai, reglamentuojantys komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą

Žmogaus vykdomoje ūkinėje veikloje neišvengiamai susiduriama su atliekomis. Vystantis civilizacijai, tobulėjant technologijoms bei kintant vartojimo ir gamybos struktūrai, augo ir atliekų kiekis. Tuo pačiu didėjo ir jų perdirbimo, galutinio sunaikinimo ar pakartotinio panaudojimo problemos. Didėjantys žmonijos poreikiai, pigi ir prieinama plataus vartojimo produkcija, sparčiai eksploatuojami gamtiniai ištekliai ir jų perdirbimas kuria vis naujas atliekų rūšis. Netvarkomos jos tampa kenksmingos ne tik žmogui, bet ir visai jį supančiai aplinkai. Tad atliekų tvarkymas tapo viena iš prioritetinių aplinkos apsaugos sričių, reglamentuojamų tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu.

Komunalinių atliekų tvarkymas yra reglamentuojamas ES ir nacionaliniais teisės aktais kaip bendros atliekų politikos sudėtinė dalis. Pagrindiniai atliekų politikos ir teisinio reglamentavimo prioritetai ir principai yra nustatyti ES teisės aktuose. Visų pirma - 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2008/98/EB „dėl atliekų ir panaikinančioje kai kurias direktyvas“. 2008/98/EB direktyva nustato pagrindinį atliekų politikos principą „teršėjas moka“. Taip pat nustato atliekų atžvilgiu taikomą hierarchiją (prevencija, parengimas pakartotiniam naudojimui, perdirbimas ir t.t.). Į juos valstybės narės turi atsižvelgti, priimdamos nacionalinius teisės aktus.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2008/98/EB, atliekos apibrėžiamos kaip medžiaga ar objektas, kurio turėtojas atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti.⁴ Europos Komisijos sprendimu 2000 m. gegužės 3 d. buvo suderintas ir patvirtintas atliekų sąrašas, kuriame įtvirtintos ir komunalinės atliekos.⁵ Pastarosios dažniausiai apibrėžiamos kaip buitėje susidaranti ir kitokios atliekos, kurios savo pobūdžiu ar sudėtimi yra panašios į buitines

⁴ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB „dėl atliekų ir panaikinanči kai kurias direktyvas“ (2008).

⁵ Europos komisijos sprendimas, *Oficialusis leidinys* L 226 , 06/09/2000 p. 0003 – 0024 (2000).

atliekas.⁶ Europos Komisijos atliekų sąrašas buvo inkorporuotas ir Lietuvos teisės sistemoje – LR ministro įsakymu Nr.217 patvirtintose LR atliekų tvarkymo taisyklėse (toliau – Atliekų tvarkymo taisyklės). Paminėtina, „jei medžiaga ar daiktas įrašytas į Atliekų sąrašą, tai dar nereiškia, kad jis bet kokiomis sąlygomis yra atliekos. Medžiagos ir daiktai yra atliekos tik tada, kai atitinka atliekų apibrėžimą Atliekų tvarkymo taisyklių 3 punkte, t. y. kai atliekų turėtojas jais atsikrato, nori atsikratyti ar privalo atsikratyti“⁷.

Lietuvoje dabartinė komunalinių atliekų tvarkymo sistema pradėta kurti dar vedant derybas dėl narystės ES. 2004 metais, prasidėjus narystei, Lietuva pritaikė pagrindinius ES teisės aktus nacionaliniame lygmenyje. Valstybė atliekų tvarkyme remiasi strateginėmis ES nuostatomis, kurių tikslas - užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį, nepažeidžiant vidaus rinkos veiklos ir skatinant darnųjį vystymąsi.

Lietuvoje atliekų tvarkymo politiką formuoja centrinės valdžios institucijos. Jų priimami strateginiai sprendimai yra vieni labiausiai komplikuočių ir reikalauja sisteminio požiūrio.⁸ Todėl Atliekų tvarkymo įstatyme buvo įtvirtinti trys atliekų tvarkymo atžvilgiu svarbūs lygmenys: valstybinis, regioninis, savivaldybių.

Šiuo metu galiojantis Valstybinis atliekų tvarkymo planas yra priimtas 2014 –2020 metų laikotarpiui. Dokumente iškeltas ilgalaikis strateginis atliekų tvarkymo tikslas – mažinti susidarančių atliekų kiekį, užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų atliekų tvarkymą, racionalų atliekų medžiaginių ir energinių išteklių naudojimą, taip mažinti gamtos, kitų išteklių naudojimą ir atliekų šalinimą sąvartynuose. Plane numatyti veiksmai ir priemonės, taip pat nustatytos užduotys, kurias turi įgyvendinti valstybės institucijos, savivaldybės, gamintojai ir importuotojai, atliekų tvarkytojai. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane yra iškeltos atliekų tvarkymo sistemos plėtros kryptys ir valstybinės užduotys. Kalbant apie komunalines atliekas, galime paminėti, jog yra iškelti papildomi reikalavimai regionų ir savivaldybių planams. Įgyvendinant komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros projektus, savivaldybės skatinamos bendradarbiauti, kuriant įvairaus lygio regionines atliekų tvarkymo sistemas. Kuriant regionines komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, turi būti vadovaujamosi solidarumo principu, kad visiems atliekų turėtojams būtų sudarytos prieinamos sąlygos naudotis

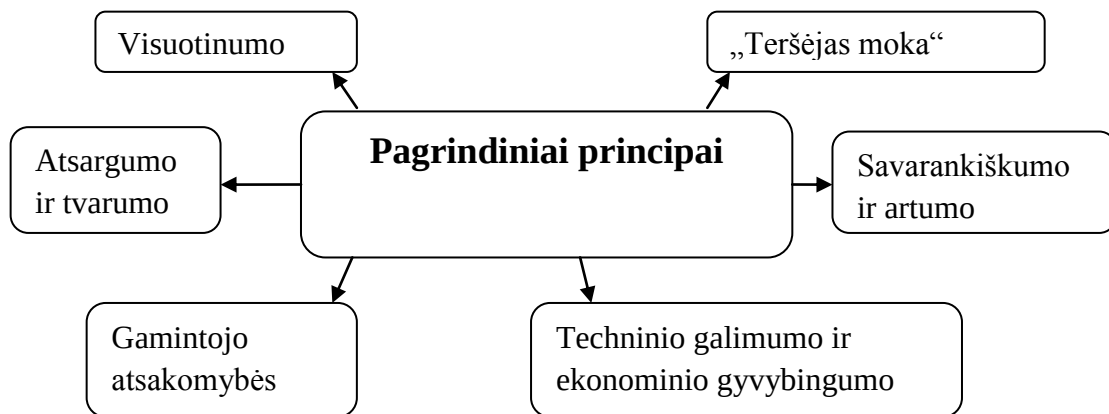
⁶ AIVIKS „Komunalinės atliekos“, žiūrėta 2015 10 29, <https://aplinka.lt/komunalines-atliekos>

⁷ „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo taisyklės“, *Valstybės žinios* 63-2065, (1999).

⁸ Juozas Bivainis ir Živilė Tunčikienė „Integrated approach to strategic planning in public institutions“, *Journal of Business and Economics Management* 8(4): 245-252 (2007), (cituota iš: Juozas Bivainis ir Viktorija Podgaiskytė „Komunalinių atliekų valdymo struktūrinė analizė“, *Verslas: teorija ir praktika* 11(4), (2010): 323-334.

komunalinių atliekų tvarkymo paslaugomis, nepriklausomai nuo atstumo iki atliekų tvarkymo įrenginių.⁹ Šiame dokumente yra išskelti ir pagrindiniai atliekų tvarkymo principai (žr. schemą).

Schema. Valstybinio atliekų tvarkymo plano (2014-2020 m.m.) principai.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Valstybiniu atliekų tvarkymo planu.

Savarankiškumo ir artumo principai. Vadovaujantis artumo principu, siekiama, kad mišrios komunalinės atliekos būtų naudojamos bei perdirbamos, o tam nebetinkamos – šalinamos, atitinkamai viename iš artimiausių ir tinkamai įrengtame atliekų šalinimo įrenginyje. Vadovaujantis savarankiškumo principu, ir atsižvelgiant į tam tikrų rūšių atliekoms reikalingus specialius įrenginius, kai nėra galimybių atliekas šalinti, o mišrias komunalines atliekas naudoti įrenginiuose Lietuvoje, gali būti svarstoma galimybė atliekas šalinti arba panaudoti Europos Sąjungos valstybėse narėse esančiuose įrenginiuose.¹⁰

Atsargumo ir tvarumo principai - atsargumo principas reiškia, kad tuo atveju, kai medžiaga ar objektas gali kelti riziką, būtina imtis priemonių visuomenės sveikatos ir aplinkos apsaugai užtikrinti ir jas taikyti, kol atsiras riziką paneigiančių įrodymų. Vadovaujantis tvarumo principu, tvarkant atliekas turi būti palaikomas stabilumas ir vientisumas.¹¹

Techninio galimumo ir ekonominio gyvybingumo principai. Šie principai teigia, kad kuriant ir plėtojant atliekų tvarkymo infrastruktūrą turi būti įvertintos techninės ir ekonominės galimybės.¹²

⁹ „Valstybinis atliekų tvarkymo 2014-2020 metų planas,“ patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr.366 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 519 „Dėl Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“ pakeitimo,“ TAR 4989, (2014).

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ *Ibid.*

¹² *Ibid.*

Visuotinumio principas reiškia, kad viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga turi būti siūloma ir teikiama visiems komunalinių atliekų turėtojams.¹³

Principas „teršėjas moka“ reiškia, kad visas atliekų tvarkymo išlaidas turi apmokėti pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ar importuotojas. Pažymėtina, kad šio principu turi būti vadovaujamasi kuriant ir taikant komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Lietuvoje.¹⁴

Gamintojo atsakomybės principas – teigia, kad gamintojams ir importuotojams teisės aktuose įtvirtinama atsakomybė už jų vidaus rinkai patiektų gaminių ir pakuočių poveikį aplinkai per visą būvio ciklą nuo gamybos iki saugaus atliekų sutvarkymo.¹⁵

Užtikrinant valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimą yra kuriami regioniniai atliekų tvarkymo planai. Tai regionų plėtros tarybos parengti ir patvirtinti dokumentai, kurių tikslas – suderinti savivaldybių veiksmus, organizuojant komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir steigiant kelioms savivaldybėms bendrus atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius. Regioninių atliekų tvarkymo planų vykdymo laikotarpis turi sutapti su Valstybinio atliekų tvarkymo plano vykdymo laikotarpiu.¹⁶

Su minėtuoju laikotarpiu turi sutapti ir savivaldybių atliekų tvarkymo planai. Pastarieji turi užtikrinti ne tik valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane bet regioniniuose atliekų tvarkymo planuose nustatytų užduočių įgyvendinimą. Pagrindinis savivaldybių atliekų tvarkymo planų tikslas – nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimo priemonės, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius – ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims.¹⁷

Kalbant apie teisės aktus, reglamentuojančius komunalinių atliekų tvarkymo procesus Lietuvoje reikia paminėti ir Atliekų tvarkymo įstatymą bei savivaldybių tarybų tvirtinamas atliekų tvarkymo taisykles.

Remiantis LR Vietos savivaldos įstatymo (toliau - Vietos savivaldos įstatymas) 6 str. 31 punktu, komunalinių atliekų tvarkymo sistemos diegimas priskirtinas savarankiškajai savivaldybių funkcijai. Šią funkciją savivaldybės įgyvendina vadovaudamosi Atliekų tvarkymo įstatyme įtvirtintomis nuostatomis. Minėto įstatymo 25 str. nurodo, jog savivaldybių kompetencijai priskirta organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų

¹³ „Valstybinis atliekų tvarkymo 2014-2020 metų planas,“ *supra* note 9.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas,“ *Valstybės žinios* Nr. 61-1726, (1998).

¹⁷ *Ibid.*

teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekomis tvarkyti bei užtikrinti tų sistemų funkcionavimą¹⁸. Atliekų tvarkymo sistemos turi būti apimančios visas atliekas, išskyrus atliekas įmonių, kurių leidimuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti šiose sistemose. Savivaldybių atliekų tvarkymo sistemos turi apimti atliekų surinkimą, vežimą, naudojimą ir šalinimą.¹⁹ Savivaldybės tai pat turi organizuoti atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja tvarkymą ir administruoti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą. Komunalinių atliekų tvarkymas turi būti organizuojamas taip, kad skatintų atliekas naudoti ir perdirbti.²⁰

Savivaldos institucijos, organizuodamos komunalinių atliekų tvarkymą administraciniuose teritoriniuose vienetuose, gali bendradarbiauti ir įsteigti viešą juridinį asmenį – komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorių, kuris vykdytų dalį ar visas komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo funkcijas. Tokie administratoriai gali ne tik vykdyti organizavimo funkciją, bet ir kitus darbus, siekdami suaktyvinti regiono savivaldybių bendradarbiavimą.²¹

Atliekų tvarkymo įstatymo 31 str. numatyta, kad savivaldybių tarybos turi patvirtinti taisykles, reglamentuojančias savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą. Minėtos taisyklės turi užtikrinti, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos atitiktų aplinkosaugos, techninius-ekonominius, higienos reikalavimus ir savivaldybių bei regioninių atliekų tvarkymo planų įgyvendinimą nustatančias komunalinių atliekų tvarkymo sąlygas.²²

Taigi, komunalinės atliekos tvarkomos savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyta tvarka. Šios taisyklės nustato atliekų turėtojų ir atliekų tvarkytojų teises, pareigas ir atsakomybę, komunalinių atliekų surinkimo, vežimo, rūšiavimo, šalinimo, saugojimo, apskaitos tvarką, atliekų tvarkymo viešųjų paslaugų teikimą konkrečioje savivaldybėje. Taisyklės yra privalomos visiems fiziniams ir juridiniams asmenims. Taisyklių tikslas – konkrečios savivaldybės teritorijoje įdiegti atliekų tvarkymo sistemą, užtikrinančią saugų atliekų tvarkymą ir nekeliančią pavojaus žmonių sveikatai, tenkinančią visuomenės poreikius bei nepažeidžiančią

¹⁸ „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas“, *supra* note 16.

¹⁹ „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo taisyklės“, *supra* note 6.

²⁰ „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas“, *op. cit.*

²¹ Juozas Bivainis ir Viktorija Podgaiskytė „Komunalinių atliekų valdymo struktūrinė analizė“, *Verslas: teorija ir praktika*, 11(4), (2010): 330.

²² „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas“, *op. cit.*

gamtą tausojančios subalansuotos raidos principo. Atliekų tvarkymo prioritetu laikoma atliekų tvarkymo sistemos išplėtojimas. Pageidautina, kad sistema apimtų visus atliekų turėtojus ir kt.²³

Apibendrinant, komunalinių atliekų tvarkymas yra reglamentuojamas ES ir nacionaliniais teisės aktais. Svarbiausias ES teisės aktas - 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB „dėl atliekų ir panaikinančioje kai kurias direktyvas“, nustatanti pagrindinius atliekų politikos ir teisinio reglamentavimo prioritetus ir principus. Pagrindiniai nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys komunalinių atliekų tvarkymo procesus Lietuvoje yra Atliekų tvarkymo įstatymas bei savivaldybių tarybų tvirtinamos atliekų tvarkymo taisyklės. Minėtuose teisės aktuose nustatyta, jog savivaldybės yra atsakingos už komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą. Šią funkciją savivaldybės gali atlikti pačios arba pavesti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui, kuris vykdytų dalį ar visas komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo funkcijas. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas ir funkcionavimas reglamentuojamas savivaldybių patvirtintose atliekų tvarkymo taisyklėse.

1.2 Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą

1.2.1 Vietinės rinkliavos samprata

Mokesčiu dažniausiai yra apibūdinami visi mokestiniai įsipareigojimai ir mokestinės prievolės ne tik valstybės ir savivaldybių biudžetams, bet ir ūkio subjektams, kurie teikia tam tikras paslaugas. Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą taip pat dažnai apibrėžiama kaip mokestis, tačiau jos teisinė prigimtis yra kitokia.

Teisės doktrinoje mokestis apibūdinamas kaip valstybės mokesčių įstatymais nustatytas visuotinai privalomas ir individualiai neatlygintinis bei negrąžintinas piniginis juridinių ir fizinių asmenų nustatyto dydžio mokėjimas į biudžetą, siekiant gauti valstybės pajamų, reikalingų viešųjų interesų tenkinimo finansavimui²⁴. V. Aleknavičienės teigimu, mokesčiai – privalomi mokėjimai nustatyti valstybės ar vietinės valdžios nustatytais teisės aktais, į tam tikro valdymo lygio biudžetą ar nebiudžetinius fondus. Jie reikalingi, kad valstybė galėtų atlikti socialines ekonomines ir politines funkcijas²⁵. A. Novošinskienė mokesčius ir įmokas įvardina kaip

²³ Atliekos.visiems.lt „Apie atliekų tvarkymą“, žiūrėta 2015 11 02, http://atliekos.info/index.php?option=com_content&view=article&id=63:teiss-aktai&catid=36:svetaine&Itemid=84

²⁴ A. Medelienė ir B. Sudavičius *Mokesčių teisė*, (Vilnius: Registrų centras, 2011), 35.

²⁵ Vilija Aleknevičienė, *Finansai ir kreditas*, (Vilnius: Valiulio leidykla, 2005), 88.

pagrindinį nacionalinio biudžeto bei nebiudžetinių fondų pajamų šaltinį, suteikiantį galimybę atlikti apsaugos vystymo, valdymo funkcijas²⁶. G. Davulis išskyrė keturias mokesčių funkcijas – fiskalinę, ekonominę, reguliavimo ir socialinę. Pirmoji susijusi su valstybės biudžeto formavimu, nes pagrindinis valstybės pajamų šaltinis yra mokesčiai. Taigi mokesčiai – tai tos valstybės pajamos, kuriomis dengiama didžioji valstybės išlaidų dalis. Mokesčiai yra viena iš priemonių, kuria galima reguliuoti gamybos apimtį, o kartu ir užimtumo bei infliacijos lygį šalyje. Socialinė mokesčių funkcija pasireiškia tuo, kad tam tikru mastu ji mažina pajamų nelygybę, jeigu asmenys, gaunantys didesnes pajamas, moka didesnius mokesčius.²⁷

Pastebėta, kad žodžiu „mokestis“ dažniausiai yra apibūdinami visi mokestiniai įsipareigojimai ir mokestinės prievolės. Tačiau iš esmės sąvoką „mokestis“ turėtume skirti siaurąja (grynąja) ir plačiąja prasme (rinkliavos, įmokos ir pan.).

Asmuo, mokėdamas mokestį plačiąja prasme (tai yra įmokas ir rinkliavas) už tai iš valstybės ar savivaldybės gauna tam tikrą paslaugą. Pasak A. Novošinskienės, „skirtumas tarp mokesčių ir įmokų, kad įmokos yra tiksliniai mokėjimai į tam tikrus fondus žinant aiškiai jų mokėjimo paskirtį“.²⁸ Tai reiškia, jog asmuo mokėdamas atitinkamas įmokas, ateityje galės pasinaudoti tam tikromis paslaugomis. Tuo tarpu rinkliavos dažniausiai yra mokamos už paslaugą, kurią rinkliavos mokėtojas tiesiogiai gauna iš karto. Reikėtų atkreipti dėmesį, jog rinkliava ne visuomet yra mokestis už suteiktas paslaugas. Pavyzdžiui, darbe analizuojami vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojai, gali būti įpareigoti mokėti vietinę rinkliavą net nesinaudodami komunalinių atliekų tvarkymo paslaugomis.

Rinkliavos ir įmokos nuo mokesčių siaurąja prasme skiriasi pagal valstybės ir savivaldos institucijų teikiamų paslaugų būdą. Mokesčių mokėtojas, mokėdamas mokesčius siaurąja prasme (gyventojų pajamų mokestis, azartinių lošimų mokestis bei kt.), tiesiogiai negauna tam tikrų valstybės (savivaldybių) teikiamų paslaugų, t.y. vykdomų funkcijų. Tai yra, jis mokėdamas mokesčius siaurąja prasme už juos tiesiogiai jokių paslaugų negaus. Tačiau sumokėti mokesčiai jų mokėtojui grįžta netiesiogiai.²⁹

Esminę Lietuvos mokesčių teisės sistemos dalį sudaro nacionaliniai teisės aktai, t.y. konkrečius mokesčius nustatantys įstatymai (Lietuvos respublikos pelno mokesčio įstatymas ir

²⁶ Albina Novošinskienė „Lietuvos mokesčių sistemos vertinimas fiskalinės mokesčių funkcijos aspektu“, *Žemės ūkio mokslai* T. 20., Nr.3 (2013): 222.

²⁷ Gediminas Davulis, *Ekonomikos teorija*, (Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2009), 44-45.

²⁸ Albina Novošinskienė, *supra* note 13, p.222.

²⁹ Rimgailė „ Mokesčiai ir įmokos: kuo jie skiriasi?“, žiūrėta 2015 11 12, <http://www.rimgaile.eu/straipsniai-aktualijos/mokesčiai-ir-įmokos-kuo-jie-skiriasi/>

t.t.) arba atlygintinumo požymį turintys privalomuosius mokėjimus į valstybės (savivaldybių) biudžetą nustatantys įstatymai (pvz. Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas)³⁰.

Lietuvoje rinkliavų nustatymą, rinkimą ir kontrolę reglamentuoja LR rinkliavų įstatymas (toliau - Rinkliavų įstatymas). Jame nustatyta, jog mūsų valstybėje rinkliava gali būti nustatoma tiek vietos, tiek valstybės lygiu. Tai reiškia, kad vietinė rinkliava ir valstybės rinkliava apibrėžiamos kaip dvi skirtingos teisinės kategorijos, turinčios skirtingą teisinį turinį ir reikšmę.

Rinkliavų įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, valstybės rinkliava apibrėžiama kaip privaloma įmoka už valstybės ir vietos savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų ar organizacijų, išskyrus teismus, teikiamas paslaugas. Pastarojo įstatymo 3 dalyje, vietinė rinkliava apibrėžiama kaip savivaldybės tarybos sprendimu nustatyta privaloma įmoka, galiojanti tos savivaldybės teritorijoje.³¹

Kaip yra pastebėjęs profesorius dr. J. Žilys, „Konstitucija rinkliavas išskiria iš mokesčių ir kitų privalomųjų mokėjimų, nes jos iš esmės yra kitos teisinės prigimties“³². Mokesčiams yra būdingas privalomumas, neatlygintinumas, vienašališkumas, o mokesčių santykiai – tai valdingo pobūdžio teisiniai santykiai tarp mokesčių mokėtojų ir valstybės vykdomosios valdžios institucijų. Tuo tarpu rinkliava Konstitucijos 127 straipsnio 2 , 3 dalių prasme – privaloma įmoka į valstybės biudžetą už valstybės kompetentingų įstaigų juridiniams ir fiziniams asmenims atliktus veiksmus ar suteiktas paslaugas³³. Apibūdindamas „rinkliavos“ konstitucinę sampratą, Konstitucinis Teismas konstatavo, kad „rinkliava Konstitucijos 127 straipsnio 2 ir 3 dalių prasme – privaloma įmoka į valstybės biudžetą už valstybės kompetentingų įstaigų juridiniams ir fiziniams asmenims atliktus veiksmus ar suteiktas paslaugas“³⁴. V. Sinkevičius pastebi, jog: „Nors Konstitucijos 127 straipsnio 3 dalyje vartojama sąvoka „kitos įmokos į biudžetus ir rinkliavos“ savo tekstine išraiška nesutampa su Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkte vartojama sąvoka „kiti privalomieji mokėjimai“, sąvoka „kitos įmokos į biudžetą ir rinkliavos“ turinys iš esmės sutampa su 67 straipsnio 15 punkte vartojamos sąvokos „kiti privalomi mokėjimai“ turiniu. Taigi Konstitucijos 127 straipsnio 3 dalyje vartojama sąvoka

³⁰ Egidija Puzinskaitė ir Romanas Klišauskas „Mokesčių teisės sistema ir apmokestinimo principai“, *Jurisprudencija* 19(2), (2012):678.

³¹ „Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas“, *Valstybės žinios* 52-1484, (2000).

³² Juozas Žilys, *Lietuvos Konstitucinė teisė*, (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012), 871.

³³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2010 m. vasario 22 d. nutarimas, Nr. 20-953 *Valstybės žinios*, 2010 (cituota iš : „Juozas Žilys, *Lietuvos Konstitucinė teisė*, (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas 2012), 871“).

³⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2010 m. vasario 22 d. nutarimas, *Valstybės žinios* 20-953. 2010, (cituota iš : „Vytautas Sinkevičius, *Lietuvos parlamento teisė*, (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013), 239“).

„kitos įmokos į biudžetą ir rinkliavos“ apima Konstitucijos 67 straipsnio 15 punkte minimus „kitus privalomus mokėjimus“.³⁵ Todėl galime daryti išvadą, jog Konstitucijos 127 straipsnio 2 ir 3 dalyse kalbama tik apie valstybės rinkliavą, nes vietinė rinkliava nėra nacionalinio biudžeto pajamų formavimo šaltinio dalis.

Rinkliavų įstatyme abi rinkliavos (tiek valstybinė, tiek vietinė) yra įvardijamos kaip privalomos įmokos. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „Dėl konkrečių valstybės rinkliavos dydžių ir šios rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“, yra pateiktas konkretus apmokestinamų paslaugų (dokumentų tvarkymas, leidimų išdavimas ir t.t.) sąrašas ir nustatyti rinkliavų dydžiai. Taigi galima traktuoti, jog savo esme valstybinės rinkliavos yra mokamos už paslaugą, kurią rinkliavos mokėtojas tiesiogiai gauna iš karto, arba nustatytuoju laikotarpiu. Įmokos privalomasis pobūdis už suteiktas paslaugas akivaizdus, pvz.: asmuo, norėdamas gauti pavojingų atliekų tvarkymo licenciją, privalo sumokėti nustatyto dydžio sumą. Rinkliavos sumokėjimas (licencijos turėjimas) yra vienas iš būtinųjų veiksnių, suteikiančių teisę asmeniui teisėtai užsiimti atitinkama veikla. Kitoks rinkliavos privalomumo pobūdis gali būti įžvelgiamas, analizuojant vietinę rinkliavą. Kaip jau minėjome – vietinė rinkliava yra savivaldybės tarybos sprendimu nustatyta privaloma įmoka, galiojanti tos savivaldybės teritorijoje. Baigtinis vietinės rinkliavos objektų sąrašas pateikiamas Rinkliavų įstatyme (leidimai atlikti tam tikrus darbus, naudotis suteiktomis paslaugomis ir t.t.). Šiuo atveju, jei savivaldybės taryba patvirtino, jog toje savivaldybėje bus renkama vietinė rinkliava už naudojimąsi tam tikromis nustatytomis vietomis automobiliams statyti, dar nereiškia, kad asmuo privalo šia teise pasinaudoti ir sumokėti nustatytą rinkliavą. Tokioje situacijoje asmuo, norėdamas pasistatyti automobilį, neprivalo mokėti vietinės rinkliavos, jei sustos šalia nustatytųjų vietų. T.y. asmeniui suteikta teisė pasirinkti – pasinaudoti šia paslauga, ar ne. Taigi, privalomumas pasireiškia tik tuo, jog asmuo, norėdamas pasinaudoti tam tikra teise atlikti tam tikrus veiksmus, privalo už tai susimokėti nustatyto dydžio rinkliavą.

Apibendrinant, plačiąja prasme vietinė rinkliava gali būti įvardinama kaip mokestis, tačiau, vartojant sąvoką „mokestis“, visuomet privaloma atsižvelgti į mokėjimo paskirtį. Paminėtina, kad vietinė rinkliava atlieka ne visas G. Davulio apibrėžtas mokesčio funkcijas (fiskalinė, ekonominė, reguliavimo ir socialinė). Vietinės rinkliavos, suprantamos kaip mokestis plačiąja prasme, fiskalinė funkcija įgyvendinama formuojant savivaldybių biudžetus; ekonominė funkcija – padengiant išlaidas, susijusias su komunalinių atliekų tvarkymu; reguliavimo funkcija - nustatant visuomeninių santykių dalyvių teises ir pareigas. Pati vietinė rinkliava - atsiskaitymas už paslaugų (savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintų) teikimą, suteikiant teisę pasinaudoti tomis paslaugomis atitinkamos savivaldybės teritorijoje. Tai privalomas atsiskaitymas

³⁵ Vytautas Sinkevičius, *Lietuvos parlamento teisė*, (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013), 239.

(mokėjimas) į savivaldybės biudžetą, turintis savarankišką statusą. Rinkliavos privalomumas pasireiškia tada, kai asmuo, norėdamas atlikti tam tikrus veiksmus, pasinaudoja savivaldybės tarybos patvirtintomis paslaugomis tos savivaldybės teritorijoje, už tai sumokėdamas nustatyto dydžio rinkliavą. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, jog rinkliava ne visais atvejais mokama tik už suteiktas paslaugas. Darbe analizuojama vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą dažnai yra mokama net ir nesinaudojant atitinkamomis komunalinių atliekų tvarkymo paslaugomis. Tačiau tai plačiau aptarsime kitame skyriuje.

1.2.2 Vietinės rinkliavos nustatymas

Konstitucija (121 str. 2 d.) ir įstatymai suteikia teisę savivaldybių taryboms nustatyti vietines rinkliavas. LVAT yra pažymėjęs, kad „būtent Konstitucijoje (Konstitucijos 121 str.) ir yra įtvirtinta, kad savivaldybės sudaro ir tvirtina savo biudžetą, o savivaldybių tarybos turi teisę įstatymo numatytose ribose ir tvarka nustatyti vietines rinkliavas. [...] Biudžeto formavimas ir vietinių rinkliavų nustatymas yra savivaldybių prerogatyva, šioje srityje, kaip jau minėta, savivaldybės turi gana plačią diskreciją, kuri ribojama tik imperatyvių Konstitucijos ir įstatymų reikalavimų“³⁶.

Pagal Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 2 punktą vietinių rinkliavų nustatymas yra savarankiškoji (Konstitucijos ir įstatymų nustatyta (priskirta)) savivaldybių funkcija. Konstitucinis Teismas yra pripažinęs, kad „savivaldybių tarybų teisė įstatymo nustatytose ribose ir tvarka nustatyti vietines rinkliavas yra išimtinė savivaldybių tarybų konstitucinė kompetencija“³⁷. LVAT išplėstinė teisėjų kolegija taip pat yra atkreipusi dėmesį į tai, kad „pagal Europos vietos savivaldos chartijos, kuri buvo ratifikuota 1999 m. gegužės 25 d. įstatymu Nr. VIII-1197, 4 straipsnio 2 dalį, vietinės valdžios organai įstatymų nustatytose ribose turi visišką laisvę vykdyti veiklą, susijusią su klausimais, kurie nėra išbraukti iš jų kompetencijos ar priskirti kitiems valdymo organams. Europos vietos savivaldos chartijos 9 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatyta, kad vietinės valdžios organai bent dalį finansinių išteklių turėtų gauti iš vietos mokesčių ir rinkliavos, kurių dydį jie nustato patys; finansų sistema, kuria grindžiami vietiniams valdžios organams prieinami finansiniai ištekliai, turėtų būti pakankamai įvairi ir lanksti, kad

³⁶ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1282/2012,“
prieiga per internetą:
<http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=182140&Zd=D+ir+L+ir+REIKALO>

³⁷ Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimas (cituota iš: „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis byloje Nr. A⁴⁴²-1282/2012“).

leistų jiems neatsilikti nuo jų uždavinių įgyvendinimo kaštų realaus kilimo“.³⁸ Ši nuostata yra įgyvendinama pagal LR Vietos savivaldos įstatymo 50 straipsnio 1 dalies 4 punktą: „Savivaldybių finansinius išteklius sudaro įstatymų nustatytos vietinės rinkliavos“³⁹.

Taigi, Rinkliavų įstatymo 12 straipsnyje įtvirtinta, jog savivaldybės tarybos kompetencijai priskirta: nustatyti vietinę rinkliavą, tvirtinti vietinės rinkliavos nuostatus, nustatyti lengvatas vietinių rinkliavų mokėtojams, nustatyti vietinės rinkliavos grąžinimo atvejus⁴⁰. Savivaldybių tvirtinamuose vietinių rinkliavų nuostatuose dažniausiai reglamentuojama mokėtojų registro sudarymas, mokėjimai, apskaita ir kt.

Savivaldybės taryba turi teisę savivaldybės teritorijoje nustatyti vietines rinkliavas tik už Rinkliavų įstatyme apibrėžtus objektus: leidimus atitikti tam tikrus veiksmus ar darbus, teikti paslaugas, naudotis paslaugomis, gyvūnų (šunų, kačių) registravimą ir laikymą daugiabučiuose namuose bei komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą⁴¹. LVAT yra pažymėjęs, jog „LR rinkliavų įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje pateiktas baigtinis vietinių rinkliavų objektų sąrašas, todėl savivaldybės taryba gali nustatyti tik tokias rinkliavas, kurios yra nurodytos įstatyme“⁴².

Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikoje (toliau – Metodika), patvirtintoje LR Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711, pateikiami ir nustatomi bendrieji rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo reikalavimai. Metodikos 18-20 punktuose nurodoma, jog rinkliava bus renkama iš nekilnojamojo turto objektų savininkų arba įgaliotų asmenų. Nustatant rinkliavos dydį, kiekvienai nekilnojamojo turto objekto rūšiai atskirai turi būti įvertinamas galintis susidaryti mišrių komunalinių atliekų ir atskirai surenkamų komunalinių atliekų kiekis. Pagal nustatytas mišrių komunalinių ir kitų atskirai surenkamų atliekų susikaupimo normas, kiekvienai nekilnojamojo turto objekto rūšiai nustatoma minimali komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos apimtis ir atitinkamai minimali kintamoji rinkliavos dalis.⁴³ Pagal minėtą Metodiką

³⁸ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis,“ *supra* note 28.

³⁹ „Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas,“ *Valstybės žinios* Nr. 55-1049, (1994).

⁴⁰ „Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas,“ *supra* note 31.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo nutartis 2011 m. rugpjūčio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-2267/2011,“ prieiga per internetą: <https://e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.3D6025D8BE9F&lang=lt>

⁴³ „Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodika“, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 „Dėl

savivaldybėse turi būti taikoma dvinarė rinkliava, susidedanti iš pastoviosios ir kintamosios dedamųjų. Pastovioji rinkliavos dedamoji nustatoma visiems rinkliavos mokėtojams, ji turi padengti pastoviąsias su komunalinių atliekų tvarkymu susijusias sąnaudas. Tuo tarpu kintamąją rinkliavos dalį moka tik tie asmenys, kuriems teikiama komunalinių atliekų paėmimo ir tvarkymo paslauga (faktinis komunalinių atliekų paėmimas, kai konteineris pastatytas ne didesniu kaip 300 metrų atstumu nuo savininkui priklausančio nekilnojamojo turto objekto). Nuo kintamosios dalies mokėjimo asmenys gali būti atleisti, jei deklaruoja, kad atitinkamu laikotarpiu nebus naudojamosi atitinkamu nekilnojamojo turto objektu.⁴⁴ Reikia pastebėti, jog, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 „Dėl rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“, savivaldybės turi pasitvirtinti naujus Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius, ir pakoreguoti esamus rinkliavos nuostatus. Konsultacijų UAB „Ekokonsultacijos“ teigimu, komunalines atliekas efektyviausia apmokestinti pagal nekilnojamojo turto objektus – taip lengviau užtikrinti mokėtojų apskaitą ir kontrolę. Skaičiuojant įmokas konkrečiam gyventojui, atsiranda tokių, kurie vengia registruotis ir nemoka, o dėl gyventojų migracijos brangsta mokesčio administravimas.⁴⁵

Apibendrinant galime konstatuoti, kad Konstitucijoje, Vietos savivaldos įstatyme bei Rinkliavų įstatyme yra įtvirtinta, jog savivaldybių tarybos turi teisę įstatymo numatyta tvarka jos ribose nusistatyti vietines rinkliavas, kurios priskiriamos tų savivaldybių finansiniams ištekliams. Šią savarankiškąją funkciją savivaldybės įgyvendina savivaldybių taryboms tvirtinant vietinių rinkliavų nuostatus. Nustatant vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, savivaldybės privalo vadovautis LR Vyriausybės patvirtinta Metodika.

1.3 Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojas

1.3.1 Principo „teršėjas moka“ samprata

Kaip jau minėjome, principas „teršėjas moka“ yra vienas iš pamatinių formuojant Europos aplinkos politiką. Šis principas yra įtvirtintas ES sutarties dėl ES veikimo 191

Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo,“ *Valstybės žinios* 85-4260, (2013).

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ Verslo žinios „Rūšiuoti skatins rinkliavos dalis, priklausanti nuo atliekų kiekio,“ žiūrėta 2016 01 29, <http://vz.lt/archive/article/2014/4/6/rusuoti-skatins-rinkliavos-dalis-priklausanti-nuo-atlieku-kiekio#ixzz41rEES8E4>

straipsnyje skelbiančiame, kad „Sąjungos aplinkos politika siekdama aukšto apsaugos lygio atsižvelgia į skirtingų Sąjungos regionų būklės įvairovę. Ši politika yra grindžiama atsargumo principu bei principais, kad reikia imtis prevencinių veiksmų, kad žala aplinkai pirmiausiai turi būti atitaisoma ten, kur jos šaltinis, ir kad atlygina teršėjas“⁴⁶.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB „dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas“ 15 straipsnyje yra įtvirtintas principas „teršėjas moka“. Jis reiškia, kad „atliekų tvarkymo išlaidas privalo padengti pirminis atliekų gamintojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas“. Tai reiškia, kad už taršą arba naudojant gamtos išteklius padarytą žalą aplinkai visa atsakomybė, taip pat ir materialinė, tenka teršėjams arba naudotojams, t.y. visus socialinius bei ekonominius nuostolius privalo padengti patys teršėjai (vartotojai)⁴⁷. Minėtas principas yra traktuojamas kaip pagrindinis Europos ir tarptautiniu lygiu taikomas principas. Teigiama, jog atliekų gamintojas ir turėtojas atliekas turėtų tvarkyti taip, kad būtų užtikrinta aukšto lygio aplinkos ir žmogaus sveikatos apsauga⁴⁸.

2004 m. balandžio 1 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB skelbia, jog „pagal principą „Teršėjas moka“ subjektas, padarantis žalą aplinkai arba sukkeliantis neišvengiamą (realią) tokios žalos grėsmę, iš esmės turėtų atlyginti būtiną žalos prevencijos arba ištaisymo (atlyginimo) priemonių išlaidas“⁴⁹.

Pasak I. Žvaigždinienės: „vienodas sąvokų supratimas yra labai svarbus aiškinant teisės aktų nuostatas, perkeltant Direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę, o tai savo ruožtu lemia ir tinkamą teisės normų taikymą. Vienodų sąvokų vartojimo, kuriant aplinkosauginės atsakomybės režimą Europos Sąjungoje svarba pabrėžta ir Direktyvos preambulės 5 punkte, kur teigiama, kad būtina vartoti vienodas sąvokas ir jų apibrėžimus, siekiant užtikrinti vienodus vertinimo kriterijus ir vienodą jų taikymą.[...] plati pasirinkimo laisvė, suteikta valstybėms narėms apibrėžiant kertines sąvokas („žala aplinkai“ ir subjektas“), kurios turi lemiamą reikšmę nustatant, kiek plačiai taikytinos Direktyvos nuostatos, viena vertus, nesuardo nacionalinio teisinio reguliavimo, kita vertus trukdo Direktyvos siekiams naudoti bendrus kriterijus ir skatinti vienodą taikymą bei neprisideda (o gal netgi trukdo) prie Direktyvos tikslo - skurti atsakomybės

⁴⁶ „Europos Sąjungos sutarties suvestinė redakcija,“ *Europos Sąjungos oficialus leidinys* 55, C 326 (2012), 134-135

⁴⁷ Linas Meškys „Europos Sąjungos aplinkosaugos principo „Teršėjas moka“ įgyvendinimas Lietuvos Respublikos teisės sistemoje,“ *Jurisprudencija* 3, 81 (2006): 60.

⁴⁸ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, *supra* note 3.

⁴⁹ Europos parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB „Dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti(atlyginti),“ (2004).

už aplinkos apsaugą sistemą pagal „teršėjas moka“ principą, siekiant išvengti žalos aplinkai ir ištaisyti (atlyginti) ją – įgyvendinimo“⁵⁰.

Nicolas de Sadeleer manymu, rėmimasis principu „teršėjas moka“ kelia dviprasmiškumą. Iš vienos pusės, šis principas atrodo prevencinio pobūdžio. Iš kitos pusės, šis principas rodos palaiko idėją, kad tai teisė teršti aplinką, kuri paprasčiausiai gali būti atlyginta piniginiu ekvivalentu⁵¹. Sharon Beder teigimu, valdžios institucijų nustatytas „leidimas“ teršti, visgi neturėtų atleisti teršėjo nuo atsakomybės⁵². Wong. R. Stigma nuomonė dėl principo „teršėjas moka“ iš dalies sutampa su Sadeller. Jis teigia, jog principas „teršėjas moka“ yra patogus dėl lėšų surinkimo, tačiau jo nuomone šis principas iš esmės yra neefektyvus prevencijos požiūriu⁵³.

ETT nagrinėjamose bylose ne kartą yra priminęs, jog EB sutarties 174 nustatyta, kad Europos Bendrijos politika aplinkos srityje siekiama aukšto apsaugos lygio ir kad ji grindžiama principu „teršėjas moka“; šia nuostata siekiama nustatyti bendruosius Bendrijos teisės principus aplinkos srityje. ETT taip pat yra nurodęs, jog žalą aplinkai padaręs subjektas turi siūlyti ištaisymo būdus ar priemones, atsižvelgdamas į esamą konkrečią padėtį. Žalą aplinkai sukėlęs asmuo žino tikrą situaciją, todėl gali greitai nustatyti, kokios žalos aplinkai ištaisymo priemonės būtų efektyviausios. Tačiau kompetentinga institucija, net neturėdama pradinio žalą aplinkai sukėlusio subjekto pasiūlymo, turi teisę savo iniciatyva pakeisti anksčiau patvirtintas žalos aplinkai atitaisymo priemones. Minėtoms institucijoms gali tekti konstatuoti, kad be jau patvirtintų, reikia imtis papildomų veiksmų ar net prieiti išvadą, kad pirmosios patvirtintos priemonės yra visiškai neveiksmingos ir reikia imtis kitų priemonių šalinant nustatytą aplinkos taršą.⁵⁴ ETT nagrinėjamos bylos sprendime Nr.C-293/97 pasisakęs : „visus nuostolius už gamtai padarytą žalą turi padengti teršėjas, o valstybės pagalba atlyginant nuostolius aplinkai prieštarauja principui „teršėjas moka“, nes šiuo atveju reikėtų, jog už žalą moka ne atsakingas subjektas, o visuomenė. Byloje buvo nustatyta, kad valstybės pagalba galima tik išimtiniais atvejais, kai aplinkosaugos tikslai konkuruoja su kitais svarbiais socialiniais bei ekonominiais tikslais, bei kai rinkos subjektai nepajėgūs atlikti veiksmų, kuriais būtų pasiekti aplinkosaugos

⁵⁰ Indrė Žvaigždienė „Direktyva 2004/35/EB – ar pasiektas tikslas sukurti bendrą žalos aplinkai prevencijos ir ištaisymo (atlyginimo) sistemą Europos Sąjungoje?“, *Teisė* 85, ISSN 1392-1274 (2012):100.

⁵¹ Nicolas de Sadeleer „The Polluter-pays Principle in Eu Law – Bold Case Law and Poor Harmonisation“ : 405-419.

⁵² Sharon Beder „Environmental Principles and Policies“, 35-36.

⁵³ Wong. R. Stigma „A More Efficient Alternative o Fines in Deterring Corporate Misconduct“, *California Law Review* Vol.3 (2000).

⁵⁴ Regina Prapiestienė ir Deimilė Prapiestytė „Europos Sąjungos Teisingumo Teismo vaidmuo įgyvendinant Europos Sąjungos aplinkos politiką“, *Geografija* 46, (2010):39-40.

tikslai“⁵⁵. Taigi reikia sutikti su R. Ragulskyte-Markoviene, kad „ne visuomenė, ne visi mokesčių mokėtojai turi kompensuoti išlaidas, susijusias su žalos aplinkai išvengimu bei atitaisymu, o tas, kuris yra tiesiogiai už tai atsakingas“⁵⁶.

Apibendrinant, principas „teršėjas moka“ yra vienas svarbiausių elementų formuojant Europos Sąjungos aplinkos apsaugos sistemą. Šis principas yra įtvirtintas ES sutartyje dėl ES veikimo, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose 2008/98/EB ir 2004/35/EB. Principas „teršėjas moka“ reiškia, kad už taršą arba naudojant gamtos išteklius padarytą žalą aplinkai, arba sukeliant neišvengiamą(realią) tokios žalos grėsmę, visa atsakomybė, taip pat ir materialinė, tenka teršėjams arba naudotojams, t.y. visus socialinius bei ekonominius nuostolius privalo padengti patys teršėjai (vartotojai).

1.3.2 Principo „teršėjas moka“ įgyvendinimas Lietuvoje

Dar 1996 m., Valstybinėje aplinkos apsaugos strategijoje buvo nustatytas principas „teršėjas moka“. Tiesa, tuomet jis vadintas „teršėjas (vartotojas) moka“. Šis principas, kaip ir šiandien, tuomet reiškė tą patį – visa atsakomybė, taip pat ir materialinė, už taršą ar naudojant gamtos išteklius padarytą žalą aplinkai, tenka teršėjams ar vartotojams⁵⁷.

Principas „teršėjas moka“ įtvirtintas ir Darnaus vystymosi strategijoje, Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje, Aplinkos apsaugos įstatyme, Atliekų tvarkymo įstatyme ir kt. teisės aktuose.

Darnaus vystymosi strategijoje skelbiama, jog kad teršėjai yra atsakingi už žmonių sveikatai ir aplinkai daromą žalą bei privalo už tai atsakyti⁵⁸. Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje teigiama, jog neefektyvus principo „teršėjas moka“ taikymas aplinkos tvarkyme kelia grėsmę veiksmingos atliekų tvarkymo sistemos funkcionavimui ir ES nustatytų užduočių įgyvendinimui⁵⁹. Neužtikrinus visuotinės, geros kokybės ir prieinamos viešosios komunalinių

⁵⁵ Europos Teisingumo teismo 1999 m. balandžio 29 d. sprendimas byloje Nr.C-293/97 (cituota iš: „D.Vaukaitė, magistro baigiamasis darbas „Aplinkos teisės principai: teisinis įtvirtinimas ir praktinis pritaikymas“, Vilnius 2008“).

⁵⁶ Rasa Ragulskytė-Markovienė, *Aplinkos teisė: Lietuvos teisės derinimas su Europos Sąjungos reikalavimais*, (Vilnius: Eugrimas, 2005): 50.

⁵⁷ Vytautas Naruševičius ir Imantas Lazdinis, *Darnaus vystymosi politika ir valdymas*, (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010): 79.

⁵⁸ „Nacionalinė darnaus vystymosi strategija“, patvirtinta LR Vyriausybės nutarimu „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“, Nr. 1160, *Valstybės žinios* 89-4029 (2003).

⁵⁹ Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimas „Dėl nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ NR. XII-1626, *TAR* 6178, (2015).

atliekų tvarkymo paslaugos, gali didėti aplinkos teršimas atliekomis. Principas „Teršėjas moka“, Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014 - 2020 metų plane apibrėžiamas kaip vienas pagrindinių atliekų tvarkymo principų. Reglamentuojama, jog šis principas Lietuvoje taip pat taikomas kuriant komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.⁶⁰

Viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūla turi būti užtikrinta visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims. Mūsų valstybėje komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodara nustatoma vadovaujantis principu „teršėjas moka“. Taigi, vietinė rinkliava, tarifai už atliekų tvarkymą turi padengti visas atliekų tvarkymo išlaidas – tokiu būdu įgyvendinamas principas „Teršėjas moka“.⁶¹ Atliekų tvarkymo įstatymo 32 straipsnio 1 dalis numato, jog atliekų tvarkymo išlaidas turi apmokėti atliekų darytojas arba atliekų turėtojas (principas „teršėjas moka“)⁶². Panašią nuostatą sutinkame ir Aplinkos apsaugos įstatyme. Jame skelbiama, kad atliekų tvarkymo išlaidas apmoka teršėjas⁶³. Vadinasi, vietinės rinkliavos mokėtojai už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojai privalo kompensuoti jų aplinkai daromą žalą bei atlyginti komunalinių atliekų sistemos organizatoriaus išlaidas, susijusias su jo atliekų tvarkymu.

1.3.3 Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka teisės aktuose reguliuojančiuose atliekų tvarkymą

Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys asmenis atsakingus už vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėjimą yra: Rinkliavų įstatymas, Atliekų tvarkymo įstatymas, Atliekų tvarkymo taisyklės bei savivaldybių tarybų tvirtinami atliekų tvarkymo nuostatai.

Rinkliavų įstatymo 3 straipsnis skelbia, jog rinkliavų mokėtojai yra fiziniai ir juridiniai asmenys, išskyrus Lietuvos Banką⁶⁴. Nagrinėjamu atveju, fiziniai ir juridiniai asmenys būtų atsakingi už savivaldybės nuostatuose įtvirtiną vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą. Tačiau, analizuojant LR mokesčių administravimo įstatymo (toliau – Mokesčio administravimo įstatymas) nuostatas matome, kad mokestis –

⁶⁰ LR Vyriausybės nutarimas Nr. 366 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 519 „Dėl Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR 4989 (2014).

⁶¹ Alfonsas Vaišnoras, „*Europos Sąjungos apsaugos politika*“, (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011), 112.

⁶² „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas“, *supra* note 10.

⁶³ „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas“, *Valstybės žinios* 5-72, (1992).

⁶⁴ „Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas“, *Valstybės žinios* 52-1484, (2000).

mokesčio įstatyme mokesčių mokėtojai nustatyta pinigine prievole valstybei, o mokesčių mokėtojas – asmuo, kuriam pagal mokesčio įstatymą yra nustatyta prievolė mokėti mokesį⁶⁵. Tačiau minėtame įstatyme mokesčių objektu yra laikoma tik valstybės rinkliava. Taigi, šiuo atveju toliau remtis reikėtų ne Mokesčių administravimo įstatymo, o tam tikros savivaldybės patvirtintais atliekų tvarkymo nuostatais bei atliekų tvarkymo taisyklėmis, kuriose nustatyta vietinė rinkliava ir jos mokėtojai.

Atliekų tvarkymo įstatyme nėra įtvirtinta vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka. Minėto įstatymo 2 straipsnyje yra apibrėžta tik „atliekų turėtojo“ sąvoka. Tai atliekų darytojas (asmuo, dėl kurio veiklos susidaro atliekų) arba asmuo, turintis atliekų. Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 6 dalyje skelbiama: „Savivaldybės privalo užtikrinti, kad visiems jos teritorijoje esantiems atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslauga“. Tame pačiame straipsnyje nurodoma, jog savivaldybė ar savivaldybės pavedimu komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius, registruoja komunalinių atliekų turėtojus (30 str. 14 d.).⁶⁶ Pažodžiui aiškinant „komunalinių atliekų turėtojo“ sąvoką, galėtume daryti išvadą, jog tai yra asmuo, turintis komunalinių atliekų, arba šios atliekos susidaro jo vykdomoje veikloje. Tačiau iš Atliekų tvarkymo įstatymo 30 str. 13 d. nuostatų matome, jog asmuo (fizinis ar juridinis) yra komunalinių atliekų turėtojas, nepaisant jo teisinės formos ar vykdomos veiklos pobūdžio⁶⁷. Minėta nuostata leidžia teigti, jog visi asmenys, be išimčių, yra laikomi komunalinių atliekų turėtojais. Šioje vietoje kyla du klausimai:

1. Ar komunalinių atliekų turėtojais laikomi visi asmenys be išimčių, ar tik tie, kurie turi komunalinių atliekų arba jų veikloje tokios atliekos susidaro?

2. Ar nagrinėjamu atveju komunalinių atliekų turėtojas = vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojas?

Vertinant Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 10 dalies formuluotę „visiems komunalinių atliekų turėtojams, neimant papildomo mokesčio, išskyrus nustatytą vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, ar kitą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymą“, galėtume manyti, kad komunalinių atliekų turėtojas ir yra vietinės rinkliavos mokėtojas (t. y. asmuo, atsakingas už šios rinkliavos sumokėjimą). Tačiau toliau analizuojant pastarojo įstatymo 30¹ straipsnio 1 dalį pastebime, jog sudarant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, arba mokant savivaldybės nustatytą rinkliavą, atliekų turėtojams atstovauja jų naudojamo nekilnojamojo turto objekto savininkas arba nekilnojamojo turto objekto savininko atstovas

⁶⁵ „Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas“, *Valstybės žinios* 63-2243, (2004).

⁶⁶ „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas“, *supra* note 10.

⁶⁷ *Ibid.*

pagal įstatymą, arba nekilnojamojo turto objekto savininko įgaliotas asmuo, arba daugiabučio namo savininkų bendrija, individualių gyvenamųjų namų savininkų bendrija, garažų savininkų bendrija, sodininkų bendrija ar kita bendrija, arba bendrojo naudojimo objektų administratorius, arba asmenys, sudarę jungtinės veiklos sutartis bendrosios dalinės nuosavybės teisei įgyvendinti.

Remiantis minėtais straipsniais, darytume išvadą, jog:

1. Savivaldybės ar savivaldybės pavedimu komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus **suregistruoti komunalinių atliekų turėtojai** (Atliekų tvarkymo įstatymo 30 str. 14 d.) **ir yra** Atliekų tvarkymo įstatymo 30¹ straipsnio 1 dalyje minimi **atliekų turėtojai** (mokant savivaldybės nustatytą rinkliavą, atliekų turėtojams atstovauja nekilnojamojo turto savininkai ar kiti įgalioti asmenys). Vadinasi, Atliekų tvarkymo įstatymo 30 str. 13 d. dalies prasme, komunalinių atliekų turėtojai turėtų būti tik tie fiziniai ir juridiniai asmenys, kurie turi ar kuria komunalines atliekas. Tačiau praktinėje dalyje matysime, jog įstatymo nuostatuose minimi komunaliniai atliekų turėtojai ne visuomet yra atliekų turėtojai ar darytojai.
2. Kadangi, mokant savivaldybės nustatytą rinkliavą, atliekų turėtojams **atstovauja nekilnojamojo turto savininkai ar kiti įgalioti asmenys**, tuomet įstatymo 30 straipsnio 14 dalyje vartojama „komunalinių atliekų turėtojo“ sąvoka (Savivaldybė ar savivaldybės pavedimu komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius **registruoja komunalinių atliekų turėtojus**) gali būti klaidinanti. Šiuo atveju ne visuomet registruojami visi komunalinių atliekų turėtojai, dažniausiai registruojami tik juos atstovaujantys asmenys (t.y. – nekilnojamojo turto savininkai ar kiti įgalioti asmenys). Tai yra įtvirtinta LR Aplinkos ministro patvirtintame „Komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarkos apraše“ (toliau - Tvarkos aprašas).

Autorės nuomone, „komunalinių atliekų turėtojo“ ir „vietinės rinkliavos mokėtojo“ sąvokos negali būti sugretinamos ar tapatinamos. Komunalinių atliekų turėtojo sąvoka teisės aktuose turėtų būti vartojama tada, kai kalbama apie asmenis, sudarančius komunalinių paslaugų teikimo/gavimo sutartis. Tuomet „komunalinių atliekų turėtojo“ sąvoka neprieštarautų Atliekų tvarkymo įstatyme įtvirtintam „atliekų turėtojo“ apibrėžimui. Tuo tarpu, savivaldybei įvedus vietinę už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, atsakingais (mokėtojais) tampama nepaisant fakto – turi jie atliekų, ar ne.

Taigi, „komunalinių atliekų turėtojo“ sąvoka vartojama ir LR Aplinkos ministro patvirtintame „Komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarkos apraše. Pagal teisės aktų hierarchiją šis aprašas yra žemesnės galios teisės aktas, lyginant su Atliekų tvarkymo įstatymu. Todėl šiuo atveju sąvoka „komunalinių atliekų turėtojas“ jau turėtų būti suprantama kaip „vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojas“, t. y. nekilnojamo

turto savininkas ar savininko atstovas pagal įstatymą, arba savininko įgaliotas asmuo, arba asmenys, sudarę jungtinės veiklos sutartis bendrosios dalinės nuosavybės teisei įgyvendinti. Tai patvirtina ir Tvarkos aprašo 6.1.1. punktas, nurodantis, kad registruojami komunalinių atliekų turėtojo (pagal Aplinkos ministerijos nustatytą nekilnojamo turto objektų rūšių sąrašą naudojamo nekilnojamojo turto objekto savininko arba kito įgalioto asmens) duomenys. Tvarkos aprašas nustato savivaldybės ar savivaldybės pavedimu komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriaus vykdomą komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarką.⁶⁸ Šis aprašas taikomas komunalinių atliekų turėtojams ir savivaldybėms, arba Administratoriams. Registravimo paskirtis – surinkti ir tvarkyti savivaldybės teritorijoje esančius komunalinių atliekų turėtojus, jų duomenis, reikalingus ir pakankamus visuotinės komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo kokybės stebėsenos ir kontrolės vykdymui, paslaugų kainos nustatymui. Komunalinių atliekų turėtojų identifikavimui ir duomenų kaupimui savivaldybė ar Administratorius teisės aktų nustatyta tvarka gali naudotis Lietuvos Respublikos gyventojų registro, Juridinių asmenų registro, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos skyrių, VĮ Registrų centro filialų, Mokesčių mokėtojų registro duomenimis ir (arba) su prašymu kreiptis į seniūniją, komunalinių atliekų turėtoją.⁶⁹ Atliekant komunalinių atliekų turėtojų registravimą, savivaldybė ar administratorius komunalinių atliekų duomenis tvarko vadovaujantis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo reikalavimais. Tai reiškia, kad asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu įgyvendinami oficialūs įgaliojimai, įstatymais ir kitais teisės aktais suteikti valstybės bei savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir įmonėms arba trečiajam asmeniui, kuriam teikiami asmens duomenys. Tačiau toks duomenų tvarkymas turi būti tikslus, sąžiningas ir teisėtas⁷⁰. Vykdamas komunalinių atliekų turėtojų registravimą, privalomai tvarkomi duomenys: fizinių asmenų – vardas, pavardė, gimimo data, nekilnojamo turto adresas, juridinių asmenų – juridinio asmens pavadinimas, kodas, buveinės kodas. Atsižvelgiant į savivaldybės pasirinktus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos įmokos dydžio nustatymo kriterijus, rekomenduojama tvarkyti ir šiuos duomenis: nekilnojamojo turto objekto bendras plotas; nekilnojamojo turto objekto naudojimo paskirtis; gyventojų skaičius gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto objekte arba visų fizinių asmenų deklaravusių savo nuolatinę gyvenamąją vietą nekilnojamojo turto objekte vardas, pavardė ir gimimo data; juridinio asmens darbuotojų skaičius; komunalinių atliekų turėtojui priskirtas individualus arba bendro naudojimo mišrių komunalinių atliekų surinkimo konteineris, jo tūris, pastatymo data, pastatymo vieta ir kt. Tačiau šie duomenys dažniausiai yra traktuojami kaip papildoma informacija, ir ne visuomet būna

⁶⁸ „Komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarkos aprašas,“ *Valstybės žinios* 135-6938, (2012).

⁶⁹ *Ibid.*

⁷⁰ „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas,“ *Valstybės žinios* 63-1479, (1996).

naudojami.⁷¹ Savivaldybės savarankiškai nusistato vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą metodiką (pagal gyventojų skaičių; pagal plotą).

Tiek LR aplinkos ministro patvirtintame Tvarkos apraše, tiek įsakyme „Dėl nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo“, nėra apibrėžiama vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka, juose nurodoma, koku principu ir už kokius objektus yra surenkama informacija apie atliekų turėtojus (rinkliavos mokėtojus).

Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąraše, pateikiamas nekilnojamojo turto objektų sąrašas, pagal kurį savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašą (žr. lentelę).⁷²

⁷¹ „Komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarkos aprašas,“ *supra* note 68.

⁷² „Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašas,“ *Valstybės žinios* 22-1072, (2013).

Lentelė. Nekilnojamo turto objektų sąrašas, pagal kurį savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, (LR aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-150 „Dėl nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo“, Valstybės žinios, 2013-02-28, Nr. 22-1072).

Nr.	Nekilnojamojo turto objektai	Nr.	Nekilnojamojo turto objektai
1.	Gyvenamosios paskirties objektai	11	Kultūros paskirties objektai
2	Viešbučių paskirties objektai	12	Mokslo paskirties objektai
3	Administracinės paskirties objektai	13	Gydymo paskirties objektai
4	Prekybos paskirties objektai	14	Poilsio paskirties objektai
5	Paslaugų paskirties objektai	15	Sporto paskirties objektai
6	Maitinimo paskirties objektai	16	Religinės paskirties objektai
7	Transporto paskirties objektai	17	Specialiosios paskirties objektai
8	Garažų paskirties objektai	18	Sodų paskirties objektai
9	Gamybos, pramonės paskirties objektai	19	Kiti objektai
10	Sandėliavimo paskirties objektai		

Šaltinis: lentelę sudarė autorė.

Lentelėje pateiktas nekilnojamojo turto objektų sąrašas. Šiame sąraše, visi nekilnojamojo turto objektai yra apibūdinami papildomai nurodant jų naudojimo paskirtį. Pavyzdžiui, gyvenamosios paskirties objektai – naudojami gyventi vienam ar daugiau asmenų, vienai ar daugiau šeimų, įvairių socialinių grupių asmenims (individualūs namai, butai, bendrabučiai ir kt.). Šiuo nekilnojamojo turto objektų sąrašu, savivaldybės vadovaujasi tvirtindamos vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatus. Nuostatuose atitinkamai nustatomi apmokestinami objektai, jų paskirtis bei taikomi rinkliavų dydžiai.

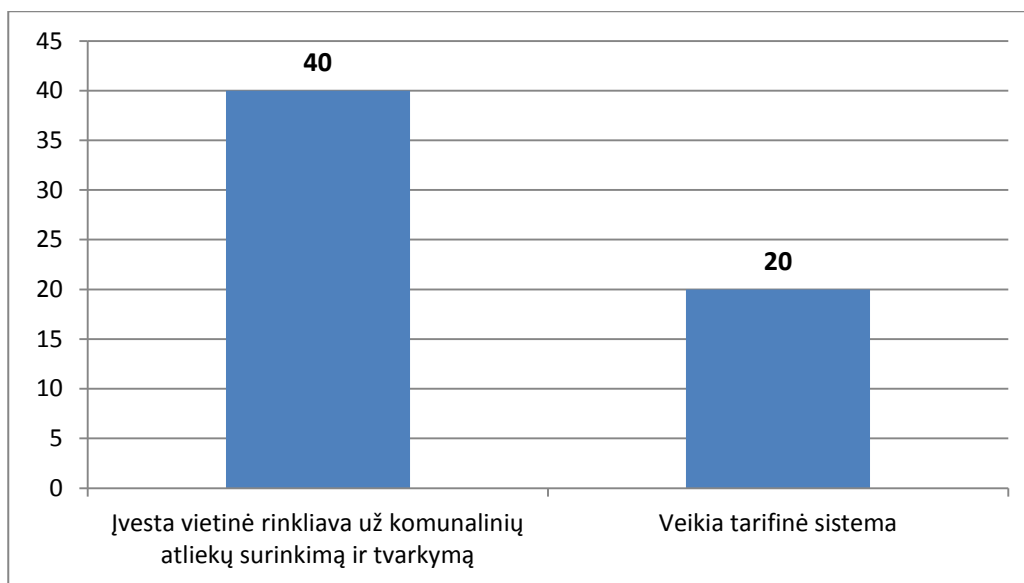
2 VIETINĖS RINKLIAVOS UŽ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SURINKIMĄ IR TVARKYMĄ MOKĖTOJAI VIETOS SAVIVALDOSE

Kiekviena savivaldybė savarankiškai sprendžia, kokią komunalinių atliekų tvarkymo sistemos modelį taikyti: tvirtinti tarifus ar įsivesti vietinę rinkliavą. Pastarąją administruoti pačiai savivaldybei ar pavesti administratoriui. Priimdama sprendimą, komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje taikyti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą modelį, savivaldybė tvirtina šios rinkliavos nuostatus ir nustato vietinės rinkliavos mokėtojus. Taigi, šiai dienai vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvokos apibrėžimas – išimtinė savivaldybių prerogatyva. Siekiant atskleisti esminius mokėtojo apibrėžimo skirtumus ir to pasekmes, šioje dalyje analizuosime savivaldybių tarybų patvirtintus „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą“ nuostatus bei aptarsime suformuotą LVAT praktiką.

2.1 Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą administravimo modeliai savivaldybėse

Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 10 dalyje bei Atliekų tvarkymo taisyklių 63 punkte numatyta, kad organizuojant komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, iš atliekų turėtojų gali būti renkama rinkliava arba kita įmoka (tarifas).

1 diagrama. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos modeliai

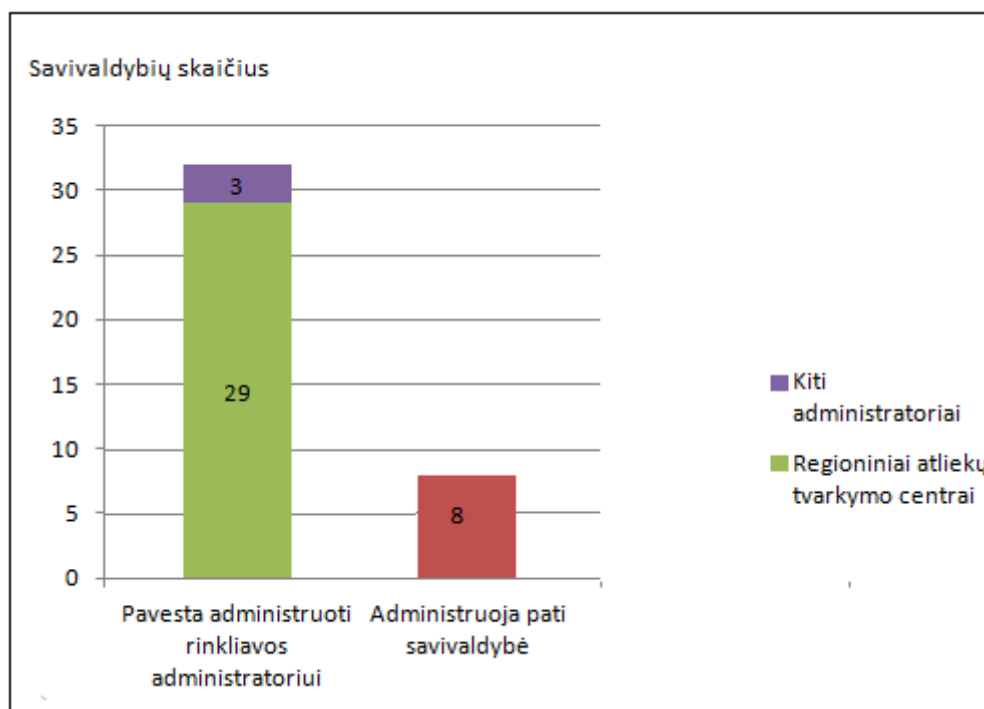

Šaltinis: sudaryta autorės.

Atlikus Lietuvos savivaldybėse vykdomų atliekų tvarkymo sistemų analizę pastebėta, jog tik 20 savivaldybių atliekų surinkimas ir tvarkymas atliekų turėtojams vis dar apskaičiuojamas pagal patvirtintus tarifus. Likusiose 40 savivaldybių – įvesta vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą. Tiesa, dar trys savivaldybės (Vilniaus miesto, Visagino ir Trakų rajono) vietinę rinkliavą planuoja įsivesti nuo 2016 liepos mėn. Pagrindinė priežastis, dėl kurios savivaldybės nusprendė pereiti prie vietinės rinkliavos yra tai, kad rinkliava jų nuomone – teisingesnis mokesčio surinkimo būdas. Įvedus rinkliavą už atliekų surinkimą ir tvarkymą, atsakingais tampa visi gyventojai, mokėti reikia visiems, ne tik tiems, kurie yra sudarę atliekų tvarkymo paslaugų sutartis. Teigiama, jog vietinė rinkliava yra ne tik teisingesnis, bet ir paprastesnis apmokestinimo būdas. Skirtingai nei tarifas, nustatant vietinę rinkliavą nereikalaujama pasirašyti sutarčių su kiekvienu atliekų turėtoju, todėl administravimas yra žymiai aiškesnis.

Peržiūrėjus savivaldybių tarybų patvirtintus nuostatus „dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą“ pastebėta, jog 32 savivaldybėse vietinę rinkliavą administruoja savivaldybės tarybos sprendimu paskirtas vietinės rinkliavos administratorius. Likusiose 8 savivaldybėse vietinę rinkliavą administruoja pačios savivaldybių administracijos, tiesa Kėdainiuose ši rinkliava apskaičiuojama ir renkama seniūnijose.

2 diagrama. Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą administravimas

Šaltinis: sudaryta autorės.

Pateiktoje 2 diagramoje matome, jog savarankiškai administruoti vietinę rinkliavą yra nusprendusios 8 savivaldybės – Pakruojo raj., Kelmės raj., Ukmergės raj., Joniškio raj., Vilniaus raj., Kėdainių raj., Šiaulių raj. ir Švenčionių raj. Buvo įdomu išsiaiškinti, dėl kokių priežasčių savivaldybės pačios nusprendė administruoti vietinę rinkliavą. Savivaldybių (Kelmės raj., Pakruojo raj. bei Joniškio raj.) viešai išsakomi argumentai buvo: pigesnis (tiesiogine, finansine prasme) bei efektyvesnis (pagal vietinės rinkliavos surinkimo rodiklius) administravimas⁷³.

Visgi, dažniausiai vietinės rinkliavos administravimas pavedamas rinkliavos administratoriui. Nagrinėjamu atveju, net 29 savivaldybės tai daryti yra pavedusios regioniniams atliekų tvarkymo centrams. Likusią dalį organizuoja kiti administratoriai (Palangoje - Palangos miesto rinkliavų centras, Kretingos rajone - SĮ „Kretingos komunalininkas“ bei Kupiškio rajone - UAB „Kupiškio komunalininkas“).

Svarbų vaidmenį atliekantys regioniniai atliekų tvarkymo centrai buvo sukurti, siekiant didinti atliekų tvarkymo sistemos efektyvumą. Įdiegus regioninę atliekų tvarkymo sistemą, savivaldybėms privaloma bendradarbiauti tarpusavyje, nes vienas regioninis atliekų tvarkymo centras aptarnauja keletą savivaldybių. Šie centrai vadovaujasi regioniniais atliekų tvarkymo planais, kurių tikslas – suderinti savivaldybių veiksmus, organizuojant komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir steigiant bendrus kelioms savivaldybėms atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius. Pagrindiniai regioninės atliekų tvarkymo sistemos tikslai:

- parengti aplinkosaugos požiūriu priimtina ir ekonomiškai efektyvią atliekų tvarkymo sistemą, atitinkančią nacionalinių ir tarptautinių standartų bei įstatymų nustatytus reikalavimus;
- padidinti atliekų tvarkymo efektyvumą, ir už prieinamą mokestį teikti atliekų tvarkymo paslaugas visiems gyventojams.

⁷³ Mantas Tamošiūnas „Į kieno biudžetą keliauja gyventojų mokesčiai už atliekų tvarkymą,“ žiūrėta 2016 02 10, <http://www.sratc.lt/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=217&cntnt01returnid=61>

Paveikslas. Atliekų tvarkymo centrai,
(prieiga per internetą: <http://www.slideshare.net/sandranagdasova/fortum-140305>)

Pateiktame paveiksle matome, jog Lietuvoje veikia 10 regioninių atliekų tvarkymo centrų:

1. Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras (toliau Alytaus RATC);
2. Kauno regiono atliekų tvarkymo centras (toliau Kauno RATC);
3. Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras (toliau Klaipėdos RATC);
4. Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras (toliau Marijampolės AATC);
5. Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras (toliau Panevėžio RATC);
6. Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras (toliau Šiaulių RATC);
7. Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras (toliau Tauragės RATC);
8. Telšių regiono atliekų tvarkymo centras (toliau Telšių RATC);
9. Utenos regiono atliekų tvarkymo centras (toliau Utenos RATC);
10. Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras (toliau Vilniaus AATC).

2.2 Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka savivaldos lygmenyje

Savivaldybių tarybos, įgyvendindamos jų kompetencijai priskirtą savarankiškąją funkciją – nustatyti vietinę rinkliavą, yra pasitvirtinę vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatus. Išanalizavus minėtus teisės aktus, pastebėta, jog visose savivaldybėse vietinės rinkliavos mokėtojai yra apibrėžti pakankamai skirtingai. Pasitaikė ir tokių atvejų, kai vietinės rinkliavos mokėtojas iš viso nebuvo apibrėžtas.

Pavyzdžiui, Kėdainių rajono savivaldybės tarybos tvirtintuose nuostatuose 2015 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. TS-255 sutinkama tik „atliekų turėtojo“ sąvoka – „Atliekų turėtojas – atliekų darytojas arba asmuo, turintis atliekų“. Tik kituose pastarųjų nuostatų punktuose (3.1-4) surandame, kas gali būti įvardinamas kaip atliekų turėtojas plačiąja prasme, kam ši rinkliava nustatoma: „Daugiabučio namo buto ir individualaus namo savininkams ar nuomininkams, jų šeimos nariams ir kitiems asmenims, registruotiems jų valdose, taip pat asmenims, neregistruotiems jų valdose, bet jose gyvenantiems ilgiau kaip mėnesį [...]. Už vietinės rinkliavos mokėjimą laiku atsako butų, individualių namų, savininkai (nuomininkai, naudotojai ar valdytojai), įmonių, įstaigų, organizacijų vadovai, ūkininkai, sodininkų ir garažų bendrijų valdų savininkai“ ir t.t.⁷⁴ Toks vietinės rinkliavos mokėtojo sąvokos nebuvimas kelia abejonių dėl efektyvaus vietinės rinkliavos surinkimo šioje savivaldybėje. Jei atliekų turėtojas nepatenka į nuostatų punktuose (3.1-4) išvardintų atvejų sąrašą ir neatitinka keliamų kriterijų, jis galėtų neigti savo kaip vietinės rinkliavos mokėtojo statusą. Kėdainių rajono savivaldybėje rinkliava apskaičiuojama pagal gyvenančių asmenų skaičių, todėl iškart atkreipiamas dėmesys į nuostatų 3 punkto 1 d.: „Daugiabučio namo buto ir individualaus namo savininkams ar nuomininkams, jų šeimos nariams ir kitiems asmenims, registruotiems jų valdose, taip pat asmenims, neregistruotiems jų valdose, bet jose gyvenantiems ilgiau kaip mėnesį...“. Kėdainių miesto seniūnijos vyresniosios specialistės rinkliavai teigimu, yra praktiškai neįmanoma „sugaudyti“ neregistruotus asmenis, kurie laikinai apsigyvena vienu ar kitu adresu, todėl rinkliava apskaičiuojama tik pagal deklaruotus asmenis. Mažose seniūnijose, kur gyventojai vieni kitus pažįsta, rinkliava skaičiuojama jau ne tik pagal deklaraciją, bet ir pagal gyvenamąją vietą. Taip pat susidaro ir tokia situacija, kai tas pats asmuo savo gyvenamąją vietą deklaruoja vienu adresu, tačiau gyvena kitame. Atsižvelgiant į pateiktą informaciją, galime daryti išvadą, jog vietinės rinkliavos mokėtojo apibrėžtumas yra nepakankamas tinkamai sureguliuoti vietinės rinkliavos surinkimą savivaldybėje. Tuo pačiu kyla ir retorinis klausimas - ar taip apibrėžiant rinkliavos mokėtoją tikima, kad mūsų visuomenė yra tokia solidariai atsakinga ir asmenys, net nebūdami registruoti tam tikruose nekilnojamuose būstuose, save pateiks kaip atliekų turėtoją ir mokės nustatytą vietinę rinkliavą?

Ukmergės rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr.7-67 patvirtintuose nuostatuose taip pat neapibrėžta „vietinės rinkliavos mokėtojo“ sąvoka. Čia sutinkamos tik „atliekų turėtojo“ ir „mokėtojo“ sąvokos. Pastarasis apibrėžiamas kaip „turto valdytojas, mokantis rinkliavą už save ir (arba) už kitus asmenis. Mokėtoju gali būti ir turto valdytojo įgaliotas asmuo“. Toks apibrėžimas visiškai neatsako į klausimą, kas turi mokėti

⁷⁴ „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Kėdainių rajono savivaldybės 2015 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. TS-255.

rinkliavą: kokio turto valdytojai, visi ar tik tam tikri asmenys valdantys turtą, bei apskritai kas įeina į sąvoką „valdytojas“. Šiuo atveju į pateiktą klausimą iš dalies atsako kiti vietinės rinkliavos nuostatų punktai: „Rinkliava skaičiuojama visiems fiziniams asmenims, gyvenantiems arba turintiems turto objektus savivaldybės teritorijoje[...] Mokėtojai rinkliava apskaičiuojama pagal visų jo valdomo turto objektų plotus ir juose gyvenančių asmenų skaičių“⁷⁵. Atkreiptinas dėmesys į tų pačių nuostatų 22 punktą: „Esant faktinių duomenų (gyvenimo arba veiklos laikotarpio savivaldybėje, gyventojų skaičiaus [...] neatitikimui registruose įregistruotiems arba jiems per metus pasikeitus, mokėtojas arba valdytojo įgaliotas asmuo [...] apie rinkliavos apskaičiavimui naudojamų duomenų pasikeitimus privalo deklaruoti administratoriui“⁷⁶. Daugeliu atvejų gyventojai neskuba patys savo iniciatyva pateikti reikiamus duomenis, kurie įtakotų rinkliavos padidėjimą jų atžvilgiu, o ir priversti galimybių nėra. Taigi, vietinės rinkliavos mokėtojo sąvokos nebuvimas bei nuostatų 22 punktas verčia susimastyti apie rinkliavos surinkimo efektyvumą savivaldybėje. Be to, „Atliekų turėto“ sąvokos įtvirtinimas nuostatuose suponuoja išvadą, jog rinkliavą mokėti tik tie asmenys, kurie turi atliekų.

Lazdijų savivaldybės tarybos 2007 spalio 27 d. sprendimu Nr. 5TS-217 patvirtintuose nuostatuose yra apibrėžta tik „atliekų turėtojo ir mokėtojo“ sąvoka: „Komunalinių atliekų turėtojai ir mokėtojai - visi fiziniai, juridiniai asmenys, iš to skaičiaus ir vykdančys ūkinę komercinę veiklą, turintys nekilnojamojo turto savivaldybės teritorijoje.“⁷⁷. Tokia sudvigubinta (atliekų turėtojai ir mokėtojai) sąvoka skamba dviprasmiškai. Neaišku ar rinkliavą moka asmenys turintys atliekų, ar komunalinių atliekų turėtojai ir mokėtojai yra išskirti kaip skirtingi asmenys. Taip pat pastebėta, jog pačiuose nuostatuose vėliau sutinkama ir „vietinės rinkliavos mokėtojo“ sąvoka, kuri, deja, nėra apibrėžta.

Išskirtinai vietinės rinkliavos mokėtojas apibrėžtas Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2008 gruodžio 17 d. sprendimu Nr. T-260 patvirtintuose nuostatuose: „Vietinės rinkliavos mokėtojai yra fiziniai ir juridiniai asmenys, turintys komunalinių atliekų, kurių atsikrato, nori atsikratyti ar privalo atsikratyti, išskyrus ūkinius subjektus, kurie teisės aktų nustatyta tvarka privalo gauti TIPK leidimą arba gamtos išteklių naudojimo leidimą, o leidime nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti vykdomi pagal Akmenės rajono atliekų

⁷⁵ „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Ukmergės rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr.7-67.

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Lazdijų savivaldybės tarybos 2007 spalio 27 d. sprendimu Nr. 5TS-217.

tvarkymo sistemą.⁷⁸ Remiantis minėtu apibrėžimu darytume išvadą, kad rinkliavą moka tik tie asmenys (fiziniai ir juridiniai), kurie turi komunalinių atliekų, jomis atsikrato ar nori atsikratyti. Toks vietinės rinkliavos mokėtojo apibrėžimas yra neaiškus ir netikslus. Išanalizavus kitus nuostatų punktus pastebime, jog už rinkliavos mokėjimą realiai yra atsakingi nekilnojamojo turto savininkai, nuomininkai, įmonių vadovai ar bendrijų pirmininkai. Taigi, vietinės rinkliavos mokėtojo sąvokoje minimi asmenys (fiziniai ir juridiniai) realiai yra tik komunalinių atliekų turėtojai, bet ne mokėtojai. Komunalinių atliekų turėjimas ar norėjimas atsikratyti negali būti vertinamasis kriterijus nustatant vietinės rinkliavos mokėtoją, nes tai yra netikslu.

Radviliškio rajono, Joniškio rajono, Pakruojo rajono ir Kelmės rajono savivaldybių nuostatuose vietinės rinkliavos mokėtojas apibrėžiamas tiesiog kaip fizinis ar juridinis asmuo. Šie asmenys ir jų požymiai detalizuojami kituose nuostatų punktuose. Pavyzdžiui, Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. rugpjūčio 22 d. sprendimu patvirtintuose nuostatuose Nr. T-573, vietinės rinkliavos mokėtojai gana plačiai detalizuojami papunkčiuose: „Vietinės rinkliavos mokėtojai yra fiziniai ir juridiniai asmenys: 4.1. gyvenamosios paskirties patalpų (daugiabučio namo butų, individualių namų), esančių Radviliškio rajono savivaldybėje: savininkai [...] Savivaldybės gyvenamosios paskirties patalpų nuomininkai: 4.1.1. moka vietinę rinkliavą, apskaičiuotą priklausomai nuo gyventojų, kurių gyvenamoji vieta nustatyta tvarka deklaruota (toliau – gyventojai) šių asmenų gyvenamojoje patalpoje, skaičiaus; [...] 4.3. gyventojai, kurie yra įtraukti į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą Radviliškio rajono savivaldybėje ir kurių žinoma faktinė gyvenamoji vieta yra Radviliškio rajono savivaldybėje. [...] 4.4. asmenys, įsigiję sodo sklypą mėgėjiško sodo teritorijoje, esančioje Radviliškio rajono savivaldybėje, kurioje yra įregistruota sodininkų bendrija; [...] 4.10. asmenys, nustatyta tvarka deklaravę Radviliškio rajono savivaldybėje žemės ūkio naudmenų pasėlius, kurių bendras plotas yra nuo 20 ha ir daugiau.“ ir t.t.⁷⁹. Tačiau, tokiu principu (detalizuojant papunkčiui) apibrėžiant rinkliavos mokėtoją, yra nustatomi konkretūs atvejai, kuomet asmuo patenka į mokėtojo sąvoką, o ne daromos išlygos – kuomet asmuo yra atleidžiamas nuo rinkliavos. Atkreiptinas dėmesys, jog nei apibrėžiant, nei detalizuojant vietinės rinkliavos mokėtoją, niekur neužsimenama apie atliekų turėjimą ir (ar) darymą.

Dažniausiai rinkliavos mokėtojai panašiais požymiais buvo apibrėžti atitinkamai pagal regionus. Pavyzdžiui Alytaus regione (Birštono sav., Druskininkų sav., Alytaus miesto sav., Prienų sav.) vietinės rinkliavos mokėtojai dažniausiai apibrėžiami kaip — atliekų turėtojai, visi

⁷⁸ „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2008 gruodžio 17 d. sprendimu Nr. T-260.

⁷⁹ „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. rugpjūčio 22 d. sprendimu Nr. T-573.

fiziniai ir juridiniai asmenys, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu (išskyrus žemės sklypus) atitinkamos savivaldybės teritorijoje⁸⁰. Tiesa, Alytaus rajono savivaldybės taryba 2010 m. birželio 3 d. sprendimu. Nr. K-219 pakeitė vietinės rinkliavos mokėtojo apibrėžimą: „Vietinės rinkliavos mokėtojai – atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu: pastatais (taip pat ir laikiniais), sodų paskirties sklypais ar kitu nekilnojamuoju turtu[...] kuris nurodytas šio sprendimo priede“⁸¹. Taigi, Alytaus rajone vietinės rinkliavos mokėtojais tapo ir sodų paskirties žemės sklypų bei kito nekilnojamojo turto objektų savininkai. Toks Alytaus rajono savivaldybės tarybos žingsnis turėtų atkreipti ir kitų savivaldybių dėmesį. Visgi asmenys, nuosavybės teise valdantys sodų paskirties sklypus, turėtų būti pripažinti rinkliavos mokėtojais. Soduose dažnai vykdoma veikla (daržininkystė, sodininkystė) retu atveju gali būti įgyvendinama be atliekų turėjimo ir (ar) darymo. Tikėtina, kad savivaldybėms perėjus prie dvinarės rinkliavos, ši problema galėtų būti išspręsta. Tiesa, Alytaus regione apibrėžtos vietinės rinkliavos mokėtojo sąvokose sutinkame ir „atliekų turėtojo“ požymį, kuris, savo ruožtu, gali klaidinti asmenis. Nes grįžtant prie Atliekų tvarkymo įstatymo prisimename, jog čia jis („atliekų turėtojas“) apibrėžiamas kaip atliekų darytojas arba asmuo, turintis atliekų⁸².

Marijampolės regione vietinės rinkliavos mokėtojai apibrėžiami kaip „visi fiziniai ir juridiniai asmenys (nepasirašę su MAATC), nuosavybės arba kita teise naudojantys gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties pastatus ir/ar patalpas (patalpų ir/ ar pastatų savininkai ar valdytojai)“⁸³. Marijampolės regione vietinės rinkliavos mokėtojai vėlgi siejami tik su nekilnojamo turto turėjimu, o ne faktiniu atliekų turėjimu. Tačiau toks vietinės rinkliavos mokėtojo apibrėžimas yra pakankamai trumpas ir aiškus – vietinę rinkliavą privalo mokėti visi fiziniai ir juridiniai asmenys (nekilnojamo turto savininkai ar valdytojai). Nustačius rinkliavą visiems fiziniams ir juridiniams asmenims, jie tampa solidariai atsakingi už komunalinių atliekų sistemos kūrimą bei funkcionavimą. Tokiu būdu, rinkliava nustatoma 100 % visiems komunalinių atliekų turėtojams. Tačiau šiame regione pasigendama išlygų, asmenims suteikiamų lengvatų. Asmenys gali netekti „vietinės rinkliavos mokėtojo“ statuso tik tuo atveju, kai jų valdomas turtas yra faktiškai sugadintas, netinkamas gyventi. Tokiu principu apmokestinant

⁸⁰ „Prienų rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Prienų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 27 d. sprendimu Nr. T3-83.

⁸¹ „Alytaus rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2008 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. K-294.

⁸² „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas,“ *supra* note 10.

⁸³ Marijampolės savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Marijampolės savivaldybės tarybos 2012 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. 1-421.

visus nekilnojamojo turto savininkus, nesuteikiama galimybė būti atleistiems nuo vietinės rinkliavos net ir tuo atveju, jei atitinkamu laikotarpiu asmuo neturi atliekų ir (ar) jų nedaro.

Reikia paminėti, kad savivaldybių tvirtinamuose nuostatuose „dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą“ bei sprendimuose „dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą lengvatų patvirtinimo“ reglamentuojamos išlygos, kuomet asmuo gali būti visiškai ar iš dalies atleistas nuo vietinės rinkliavos mokėjimo, taip netenkant vietinės rinkliavos mokėtojo statuso. Kaip jau buvo minėta, vietinės rinkliavos nusistatymas yra savarankiška savivaldybės funkcija, todėl vietinės rinkliavos nuostatuose ir atskiruose sprendimuose dėl lengvatų suteikimo, savivaldybių suteiktos išlygos vietinės rinkliavos mokėtojams yra skirtingos. Pavyzdžiui:

Lazdijų rajono savivaldybėje nuo vietinės rinkliavos atleidžiami asmenys, kuriems dėl blogo privažiavimo nėra galimybės teikti atliekų tvarkymo paslaugų⁸⁴;

Varėnos rajono savivaldybėje į vietinės rinkliavos mokėtojo registrą netraukiami tik tie asmenys, kurių nuosavybės teise priklausančios gyvenamosios paskirties pastatai nuo pagrindinių ar vietinių kelių yra nutolę daugiau nei 500 m, ir kuriems komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugos teikimas neįmanomas visus metus⁸⁵;

Mažeikių savivaldybėje nuo rinkliavos atleidžiami mokėtojai, kai jiems priklausančiame nekilnojamojo turto objekte kalendoriniais metais nebuvo gyvenama ir jie turi tai įrodančius dokumentus⁸⁶;

Vietinė rinkliava už Akmenės rajono savivaldybėje negyventą laikotarpį, ne trumpesnę nei vienas kalendorinis mėnuo, neskaičiuojama asmenims (turintiems tai įrodančius dokumentus) besigydančioms sveikatos priežiūros stacionaruose, atliekantiems privalomąją karo tarnybą ir kt.⁸⁷;

dalyje savivaldybių nuo vietinės rinkliavos mokėtojai atleidžiami, jei jų valdomas nekilnojamojo turto objektas yra netinkamas gyventi ar fiziškai sunaikintas ir t.t.

Toks savivaldybių kompetencijai priskirtų funkcijų skirtingas įgyvendinimas kelia visuomenės nepasitenkinimą. Tampa neaišku, kodėl toje pačioje šalyje vieno miestelio asmenys

⁸⁴ „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai,“ *supra* note 63.

⁸⁵ „Varėnos rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Varėnos rajono savivaldybės tarybos 2008 m. balandžio 15 d. sprendimu Nr. T-VI-290.

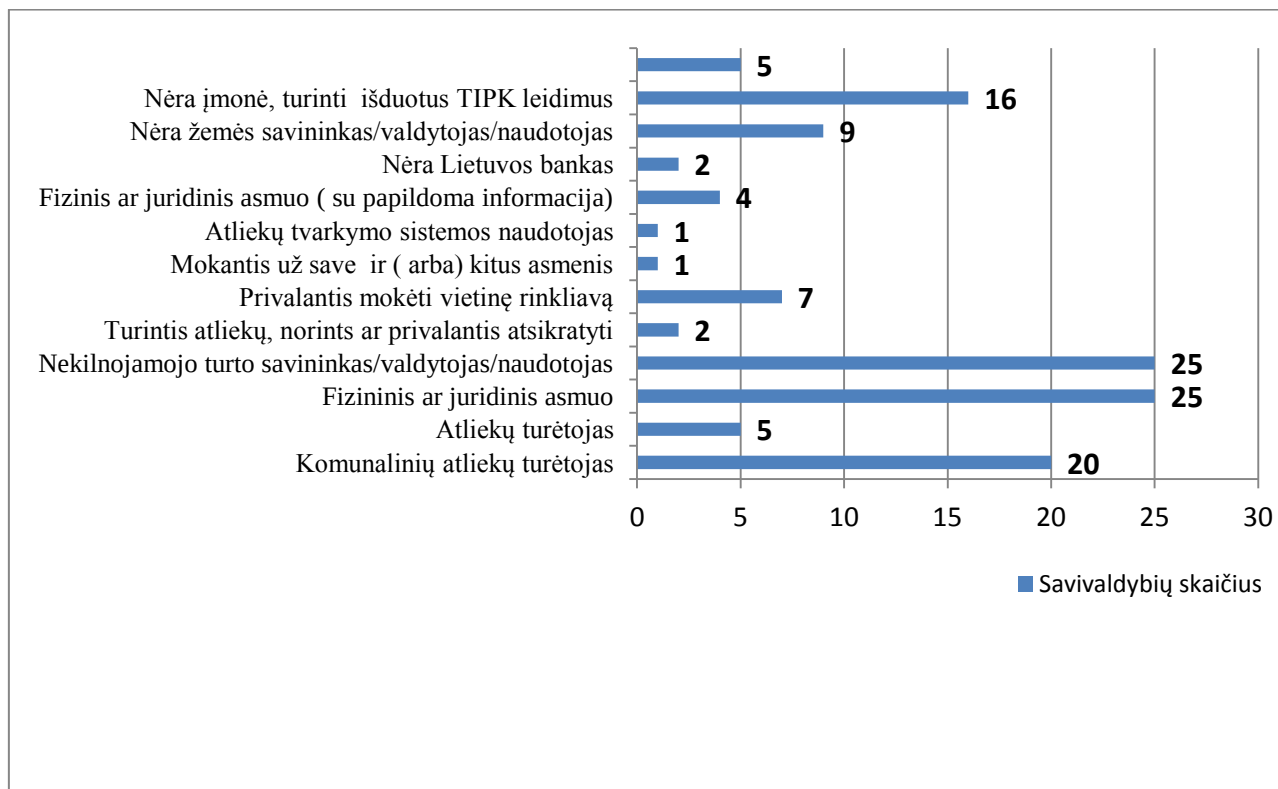
⁸⁶ „Mažeikių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatai,“ patvirtinti Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 28 d. sprendimu Nr. T1-189.

⁸⁷ „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai“, *supra* note 64.

privalo mokėti rinkliavą, kai kitoje tie asmenys būtų atleidžiami nuo mokėjimo arba suteikiama lengvata⁸⁸.

Išnagrinėjus visų savivaldybių, įsivedusių vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatus, buvo išfiltruoti vietinės rinkliavos mokėtojo požymiai (žr. 3 diagramą).

3 diagrama. Vietinės rinkliavos mokėtojo požymiai savivaldose

Šaltinis: lentelę sudarė autorė, remiantis savivaldų patvirtintais vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatais.

Pateiktoje 3 diagramoje matome, kad dažniausiai pasitaikantys (net 25 savivaldybėse) požymiai, apibūrinantys vietinės rinkliavos mokėtoją yra: fizinis ar juridinis asmuo, nekilnojamojo turto savininkas/valdytojas/naudotojas/disponuotojas, (komunalinių) atliekų turėtojas. Pastebėta, jog didžiojoje dalyje apibrėžimų vietinės rinkliavos mokėtojas įvardijamas tik kaip atliekų turėtojas, ir tik dvejose (Akmenės ir Šiaulių miesto) jis apibūdinamas ne tik kaip asmuo, turintis atliekų, bet ir norintis ar privalantis jomis atsikratyti. Atkreiptinas dėmesys, kad Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. sausio 30 d. sprendimu Nr. (1.1) TS-27 patvirtintuose nuostatuose, vietinės rinkliavos mokėtojas apibūdinamas ne tik kaip komunalinių atliekų turėtojas, bet ir kaip atliekų tvarkymo sistemos naudotojas. Tačiau vėlgi, grįžtant prie LR

⁸⁸ Aktualijos „savivaldybių vadovai diskutavo apie atliekų tvarkymą“, žiūrėta: 2016 03 01, http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=10293, „Rinkliavos už šiukšlių išvežimą kelia daug diskusijų“, žiūrėta: 2016 03 01, <http://www.tv3.lt/naujiena/606660/rinkliavos-uz-siuksliau-isvezima-kelia-daug-diskusiju>

atliekų tvarkymo įstatymo, matome, jog atliekų turėtojas yra traktuojamas kaip atliekų darytojas arba asmuo, turintis atliekų. O tuo tarpu komunalinių atliekų turėtojai LR Atliekų tvarkymo įstatymo 30 str. 13 p. prasme – visi fiziniai ir juridiniai asmenys, nepaisant jo teisinės formos ar vykdomos veiklos pobūdžio. Todėl, apibrėžiant vietinės rinkliavos mokėtoją, „atliekų turėtojo“ statusas neturėtų būti vertinamasis kriterijus.

Keturiose savivaldybėse vietinės rinkliavos mokėtojo sąvoka nėra atskirai išskirta ir apibrėžta. Šių savivaldybių nuostatuose, vietinės rinkliavos mokėtojas apibūdinamas tik kaip fizinis ir juridinis asmuo, papildomai atskiruose papunkčiuose nurodant jo požymius.

Taip pat nuostatuose sutinkami keturi neiginiai, požymiai, kuriuos atitinkantis asmuo gali būti laikomas vietinės rinkliavos mokėtoju: „nėra Lietuvos bankas“, „nėra žemės savininkas/valdytojas/naudotojas“, „nėra įmonė, turinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduotus taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus (toliau TIPK leidimus), kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje“, „nėra juridinis asmuo ir juridinio asmens padalinys, turintis leidimą, kuriame nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje atliekų tvarkymo sistemoje“.

Išanalizavus savivaldybių tarybų patvirtintus „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą“ nuostatus, matome, jog vietinės rinkliavos mokėtojo sąvokos nėra tiksliai apibrėžtos. Vietinės rinkliavos mokėtojams sąvokose keliama kriterijai, realiai neatspindintys realybės (atliekų turėtojas) arba per plačiai ir neaiškiai apibrėžti (turto valdytojas). Vietinės rinkliavos mokėtojų apibrėžimas tiesiog kaip „fizinių ir juridinių asmenų“, vėliau juos detalizuojant, yra per griežtai apibrėžtas. Minėtu atveju asmuo, nepatenkantis į išvardintų atvejų sąrašą, gali išvengti vietinės rinkliavos mokėjimo. Keista, kad savivaldybių tarybos apibrėždamos vietinės rinkliavos mokėtojo sąvoką neįtvirtina vienintelio kriterijaus, kuris yra netiesiogiai apibrėžtas valstybiniame lygmenyje. Tai yra – nekilnojamojo turto savininkas ar kitas įgaliotas asmuo (Tvarkos aprašo 6.1.1. punktas, Atliekų tvarkymo įstatymo 30 str. 13 d.). Darome išvadą, jog neaiškus, netikslus mokėtojo apibrėžimas įtakoja ne tik rinkliavos surinkimo neefektyvumą savivaldybėse, bet ir visuomenės nepasitenkinimą komunalinių atliekų tvarkymo sistema. Todėl, vadovaujantis Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane įtvirtintu solidarumo principu, būtų tikslinga vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtoją apibrėžti valstybės lygmenyje. Esminiai kriterijai, kuriais remiantis būtų galima nustatyti vietinės rinkliavos mokėtoją yra:

- Fizinis ar juridinis asmuo
- Nekilnojamojo turto savininkas ar kitas įgaliotas asmuo
- Komunalinių atliekų turėtojas – galimas, bet diskutuotinas.

Pirmieji du kriterijai būtų pakankami, nustatant vietinės rinkliavos mokėtoją, nes taip būtų aiškiai apibrėžtas atsakingų subjektų ratas:

1. Atsakingi visi fiziniai ar juridiniai asmenys, nuosavybės ar kita teise valdantys nekilnojamąjį turtą. Jie atsakingi už patalpose gyvenančius ar dirbančius asmenis (akivaizdu, jog be jų sutikimo kažkas ten gyventi ar dirbti negali). 2. Komunalinių atliekų turėjimas – dar vienas galimas, tačiau diskutuotinas kriterijus, kuris galėtų būti keliamas rinkliavos mokėtojui. Šiai dienai šios sąvokos vartojimas (kaip vertinamojo kriterijaus) neprieštarauja LR Atliekų tvarkymo įstatymo 30 str. 13 p. prasme – visi fiziniai ir juridiniai asmenys, nepaisant jų teisinės formos ar vykdomos veiklos pobūdžio. Tačiau lingvistiškai aiškinant kitas Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas ir patį „atliekų turėtojo“ sąvokos apibrėžimą matytume, jog komunalinių atliekų turėtojais turėtų būti vadinami asmenys, faktiškai turintys ar savo veikloje sukuriantys atliekas.

Remiantis minėtais kriterijais, galime sukurti sąvoką valstybės lygmenyje: vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojas - kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo, nuosavybės ar kita teise valdantis nekilnojamąjį turtą atitinkamos savivaldybės teritorijoje.

2.3 Lietuvos teismų praktikos aspektai dėl vietinės rinkliavos

Teismai, nagrinėdami teisinius santykius, atsirandančius dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, remiasi viešosios teisės norminiais aktais. Neretais atvejais asmenys nesutinka su tokia teismo pozicija, ir remiasi bei teigia, jog pastarieji santykiai turi būti reglamentuojami privatinės teisės normomis. Kitas aktualus keliamas klausimas – kas yra rinkliava: privalomasis mokėjimas ar atsiskaitymas už paslaugas?

Vyriausiasis administracinis teismas yra aiškinęs vietinės rinkliavos ir valstybės rinkliavos santykį. Teismas yra pažymėjęs, kad vietinės rinkliavos samprata (skirtingai nuo valstybės rinkliavos) nėra kaip nors siejama su atlygiu už teikiamas paslaugas. Todėl, aiškinant ją (vietinės rinkliavos sampratą) sisteminiu teisės aiškinimo būdu, darytina išvada, kad vietinė rinkliava yra savivaldybės tarybos nustatyta įmoka už teisę atlikti tam tikrus veiksmus, verstis tam tikra veikla, konkrečiai nurodyta Rinkliavų įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje, t. y. esminis vietinės rinkliavos elementas – įmokos už savivaldybės tarybos suteikiamą teisę (apibrėžtą Rinkliavų įstatymo 11 str. 1 d.), o ne įmokos už teikiamas paslaugas nustatymas.⁸⁹ Analogiška išvada padaryta kitoje Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo nutartyje. Teisėjų kolegija

⁸⁹ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. spalio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A11–1574/2005“.

pritarė sisteminiam vietinės rinkliavos sampratos aiškinimo būdai ir jo pagrindu padarytai išvadai, kad vietinė rinkliava yra savivaldybės tarybos nustatyta įmoka už teisę atlikti tam tikrus veiksmus, verstis tam tikra veikla, kurie konkrečiai nurodyti Rinkliavų įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje, t. y. esminis vietinės rinkliavos elementas – įmokos už savivaldybės tarybos suteikiamą teisę.⁹⁰

Reikia pažymėti, jog neretai klystama manant, kad šios rinkliavos mokėjimo paskirtis – atlyginti už suteikiamą teisę – yra vienintelis vietinės rinkliavos požymis. Suformuota teismų praktika (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. spalio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹¹-1574/2005, 2006 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵-1276/2006, 2008 m. liepos 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁶-1333/2008, Administracinė jurisprudencija Nr. 15, 2008, 2010 m. lapkričio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁶²-1354/2010, Administracinė jurisprudencija Nr. 20, 2010) leidžia teigti, kad vietinė rinkliava nėra privalomai siejama su atlygiu už suteiktas paslaugas, atlygintinumas už suteiktas paslaugas nėra būtinas vietinės rinkliavos požymis, todėl dažniausiai pareiškėjų nurodomas šio požymio nebuvimas bylose ginčijant vietinę rinkliavą neturi teisinės reikšmės, sprendžiant nustatytos vietinės rinkliavos požymių atitiktį Rinkliavų įstatymo įtvirtintai vietinės rinkliavos sampratai.⁹¹ Sistemiškai aiškinant Rinkliavų įstatymo nuostatas, matytume ir kitus vietinės rinkliavos požymius. Taigi, vietinės rinkliavos yra privalomi mokėjimai į savivaldybės biudžetą (Rinkliavų įstatymo 16 str. 2 d.), dėl rinkliavų nesitariama, rinkliavas ir jų dydį, rinkliavų lengvatas ir rinkliavų grąžinimo atvejus nustato savivaldybės taryba, tvirtindama vietinės rinkliavos nuostatus (Rinkliavų įstatymo 12 – 13 str.). Mokant rinkliavą atlyginama už savivaldybės tarybos suteiktą teisę, o ne už paslaugą, nes rinkliavos dydis daugeliu atvejų faktiškai nepriklauso nuo to, ar buvo naudojamos viešąja komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, ar ja nesinaudojama, nei nuo to, koku mastu naudojamos, t. y. rinkliavos dydis nepriklauso nuo mokėtojo faktiškai turimo atliekų kiekio.⁹²

Lietuvos teismų praktikoje suformuota pozicija, jog vietinė rinkliava nėra sutartinio pobūdžio mokėjimas, ji reglamentuojama viešosios, o ne privatinės teisės normomis⁹³. Lietuvos

⁹⁰ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵-1276/2006“.

⁹¹ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. rugsėjo 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1282/2012,“
prieiga per internetą:
<http://www.litlex.lt/scripts/saragas2.dll?Tekstas=1&Id=182140&Zd=D+ir+L+ir+REIKALO>

⁹² „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. balandžio 14 d. nutartis,“ prieiga per internetą:
<http://www.teisesgidas.lt/modules/paieska/lat.php?id=34701>

⁹³ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. kovo 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-471/2010,“ prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.368999?jfwid=-9dzqnu61f>

vyriausiasis administracinis teismas 2010 m. kovo 29 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-471/2010 nurodė, kad vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą vertintina kaip atliekų turėtojo privaloma įmoka už atliekas, kurios tvarkomos savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje. Tai savo ruožtu leidžia daryti išvadą, kad aptariama vietinė rinkliava ir jos dydis nėra siejama su konkrečios paslaugos suteikimu. LVAT minėtoje nutartyje akcentavo ir tai, jog vietinės rinkliavos privalomasis pobūdis (Rinkliavų įstatymo 2 straipsnio 3 dalis) ir paskirtis lemia, kad rinkliava nėra sutartinio pobūdžio mokėjimas ir ji reglamentuojama viešosios, o ne privatinės teisės normomis⁹⁴. Toks vietinės rinkliavos aiškinimas iš esmės atitinka formuojamą praktiką ir kitose LVAT nutartyse (pvz., 2011 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-2210/2011; 2011 m. lapkričio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁷⁵-3542/2011). Be kita ko, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija 2014 m. sausio 28 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-334/2014 taip pat pažymėjo, jog vietinė rinkliava ir iš jos kylantys teisiniai santykiai yra viešosios teisės reguliavimo dalykas. Šie santykiai – tai valdingo pobūdžio teisiniai santykiai tarp vietinės rinkliavos mokėtojų ir vietos savivaldos institucijų (šių institucijų įgaliojimus įgyvendinančių asmenų)⁹⁵. LVAT 2010 balandžio 14 d. nutartyje išaiškino, kodėl vietinė rinkliava nėra sutartinio pobūdžio mokėjimas ir kodėl ji reglamentuojama viešosios, o ne privatinės teisės normomis⁹⁶. Tokią išvadą teismas padarė išanalizavęs teisės aktus, reglamentuojančius vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą teisinius santykius, nuostatas: „Pagal Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 2 ir 31 punktus komunalinių atliekų tvarkymo sistemos diegimas ir vietinių rinkliavų nustatymas yra savarankiškosios savivaldybių funkcijos. Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnyje nurodyta, kad savivaldybių institucijos organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekos tvarkyti, organizuoja atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris nebeegzistuoja tvarkymą. Pagal to paties įstatymo 31 straipsnį savivaldybių tarybos turi patvirtinti taisykles reglamentuojančias viešųjų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą.[...] Savivaldybės teisė nustatyti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą įtvirtinta Rinkliavų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 8 punkte. To paties įstatymo 12 straipsnyje nustatyta, kad savivaldybės taryba savo sprendimu nustato vietinę rinkliavą ir tvirtina vietinės rinkliavos

⁹⁴ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. kovo 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-471/2010,“ prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.368999?ifwid=-9dzqnu61f>

⁹⁵ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2015 gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1990-556/2015,“ prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6dc0fbc0bae111e5a6588fb85a3cc84b>

⁹⁶ Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo nutartis, *supra* note 92.

nuostatus, 16 straipsnyje nurodyta, kad vietinė rinkliava įskaitoma į savivaldybės, nustačiusios vietinę rinkliavą, biudžetą. Iš šių teisės norminių aktų, reglamentuojančių viešosios teisės srityje susiklostančius teisinius santykius, nuostatų darytina išvada, kad savivaldos institucijų [...] veikla nustatant vietines rinkliavas už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą yra viešojo administravimo subjekto funkcijos atliekų tvarkymo srityje. Savivaldybės tarybai spendimu perdavus vietinės rinkliavos administravimą įsteigta viešajai įstaigai, šios įstaigos veiksmai, kuriant ir tvarkant vietinės rinkliavos mokėtojų registrą, apskaičiuojant vietinę rinkliavą ir siunčiant pranešimus mokėtojams, kontroliuojant vietinės rinkliavos mokėjimą, vykdant vietinės rinkliavos apskaitą, išieškojimą ir lėšų pervedimą į savivaldybės biudžetą laikytini viešojo administravimo įgalinimus turinčio subjekto veiksmais viešojo administravimo srityje.[...] Be to, išvada, kad santykiai dėl rinkliavų už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą išieškojimo yra administracinio teisinio pobūdžio, patvirtina ir susiklosčiusių tokių bylų nagrinėjimo administraciniuose teismuose praktika (žr. , pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 9 d. nutartį, priimtą administracinėje byloje Nr. A18-1025/2007)“⁹⁷. Administracinėje byloje Nr. A-142-438/2016, buvo sprendžiamas klausimas dėl vietinės rinkliavos išieškojimo senaties termino taikymo – privatinės ar viešosios teisės normomis. Taigi, šioje byloje buvo dar kartą pasisakyta dėl vietinei rinkliavai taikomų teisės normų. Teismas teigė, jog „valstybės rinkliava ir vietinė rinkliava pagal reguliavimo objektą, metodą ir dalyką, yra artimiausi vienas kitam bei panašiausi teisiniai santykiai, kas savo ruožtu lemia, kad vietinės rinkliavos atžvilgiu turi būti taikomos tos įstatyminės normos, kurios taikomos ir valstybės rinkliavos atžvilgiu“⁹⁸. Todėl šioje byloje turėjo būti taikomos ne Civilinio kodekso, o Mokesčių administravimo įstatymo nuostatos. Byloje akcentuotina, jog „administracinių teismų praktikoje aiškinant Civilinio kodekso 1.1 straipsnio 2 dalies nuostatas yra konstatuota, kad „Mokestiniai santykiai yra viešosios teisės reguliavimo dalykas, todėl jų realizavimui pirmiausia taikomas administracinio teisinio reguliavimo metodas (Konstitucinio Teismo 1997 m. liepos 10 d. nutarimas). Civilinio kodekso normos viešojo administravimo srityje taikytinos tik tais atvejais, kai tai yra įsakmiai nurodyta Civiliniame kodekse ir kai viešojo administravimo santykiai nėra tiesiogiai reglamentuoti viešosios teisės normomis. Susidūrus su situacija, kai viešosios teisės santykiai yra tiesiogiai reglamentuoti atitinkamos viešosios teisės normomis ir kai tokia situacija įsakmiai nenurodyta Civiliniame kodekse, turi būti taikomos atitinkamos viešosios teisės normos. Tokiais atvejais Civilinio kodekso normos netaikytinos. (Lietuvos vyriausiojo

⁹⁷ Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo nutartis, *supra* note 92.

⁹⁸ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. sausio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-142-438/2016, „prieiga per internetą: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/7b2acb70c51711e583a295d9366c7ab3>

administracinio teismo plenarinės sesijos 2003 m. gruodžio 15 d. nutartis, administracinėje byloje Nr. A¹¹-648/2003)⁹⁹.

Apibendrinant, vietinė rinkliava - savivaldybės tarybos nustatyta įmoka už teisę atlikti tam tikrus veiksmus, verstis tam tikra veikla nurodyta Rinkliavų įstatyme. Esminis vietinės rinkliavos elementas – įmokos už savivaldybės tarybos suteikiamą teisę, o ne įmokos už teikiamas paslaugas nustatymas. Tačiau atlygintinumas už suteiktas paslaugas nėra būtinas ir vienintelis vietinės rinkliavos požymis. Vietinės rinkliavos yra privalomi mokėjimai į savivaldybės biudžetą, dėl rinkliavų nesitariama, rinkliavas ir jų dydį, rinkliavų lengvatas ir rinkliavų grąžinimo atvejus nustato savivaldybės taryba, tvirtindama vietinės rinkliavos nuostatus. Vietinės rinkliavos privalomasis pobūdis ir paskirtis lemia, kad rinkliava nėra sutartinio pobūdžio mokėjimas ir ji reglamentuojama viešosios, o ne privatinės teisės normomis.

2.4 Lietuvos teismų praktikos aspektai dėl asmens pripažinimo vietinės rinkliavos mokėtoju

Pastaruosius keletą metų, vis daugiau asmenų siekia būti nepripažinti vietinės rinkliavos mokėtojais, siekia būti atleisti nuo vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėjimo. Tuomet teismuose keliama klausimai dėl asmens pripažinimo vietinės rinkliavos mokėtoju. Todėl Lietuvos teismų praktikoje pradėtas formuoti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvokos išaiškinimas.

Išplėstinė LVAT teisėjų kolegija yra pabrėžusi tai, jog asmuo yra laikomas vietinės rinkliavos mokėtoju pagal savivaldybės tarybos sprendimą, lemia šio asmens pareigą nustatyta tvarka ir terminais mokėti atitinkamo dydžio vietinę rinkliavą¹⁰⁰. Vietinės rinkliavos mokėtojas neturi diskrecijos pasirinkti, ar vykdyti šią pareigą, ar ne. Nuo pareigos mokėti vietinę rinkliavą vykdymo jis gali būti atleistas tik atitinkamų norminių teisės aktų nustatytais pagrindais ir tvarka.¹⁰¹ Šie pagrindai įtvirtinti savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintame vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą lengvatų teikimo tvarkos apraše arba vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymuose nuostatuose.

⁹⁹ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. sausio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-142-438/2016, “prieiga per internetą: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/7b2acb70c51711e583a295d9366c7ab3>

¹⁰⁰ Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas, *Naujienos*, žiūrėta : 2016 01 15, <http://www.lvai.lt/lt/naujienos/visos-naujienos/archyvas/rinkliavu-uz-atlieku-8n5y/p100.html>

¹⁰¹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. sausio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-334/2014,“(cituota iš : LVAT praktikos apžvalga 2014-01 Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas).

Panašios pozicijos LVAT laikosi ir 2013 m. gruodžio 5 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A-438-1765-13 teigdamas jog asmuo, kuris yra vietinės rinkliavos mokėtojas, kartu su kitais vietinės rinkliavos mokėtojais turi kolektyviai padengti visas komunalinių atliekų tvarkymo ir šalinimo išlaidas, nepriklausomai nuo to, koku būdu yra apskaičiuojamas vietinės rinkliavos dydis (pagal atliekų kiekį, ar pagal turimo nekilnojamojo turto plotą). Tai, savo ruožtu, lemia, kad net ir tais atvejais, kai vietinės rinkliavos mokėtojas faktiškai atitinkamais laikotarpiais nepriduoda komunalinių atliekų jų tvarkytojui, jis vis tiek turi sumokėti bent minimalaus dydžio vietinę rinkliavą. Tačiau tokią teisę – mokėti minimalaus dydžio rinkliavą ar būti atleistam nuo jos mokėjimo - asmuo gali įgyti tik tais atvejais, kai jis nustatyta tvarka kompetentingos institucijos yra atleidžiamas nuo visos ar dalies rinkliavos mokėjimo.¹⁰² Administracinėje byloje Nr. A-602-473-14, LVAT teisėjų kolegija taip pat yra konstatavusi, jog asmuo, nors ir nesinaudoja savo nekilnojamojo turto ir atliekų nesusidaro, tai nepaneigia jo pareigos mokėti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą¹⁰³.

Kiek kitokia LVAT teismo pozicija išsakyta 2014 m. sausio 28 d. nutartyje nagrinėjant administracinę bylą Nr. A⁵⁵⁶-334/2014. Visų pirma, šioje byloje teismas atskleidė sąsają tarp „atliekų turėtojo“ sąvokos ir vietinės rinkliavos nustatymo. Teismo teigimu, „atliekų turėtojo“ sąvoka siejama ne su komunalinių atliekų surinkimu ar (ir) jų tvarkymu, bet su (komunalinių) atliekų turėjimu ir (ar) jų darymu (gaminimu)¹⁰⁴. Paminėtina, jog teisėjų kolegijos vertinimu, „atliekų turėtojo“ sąvoka, vartojama Rinkliavų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 8 punkte, negali būti aiškinama, kaip apimanti tik tuos asmenis, iš kurių surenkamą ir tvarkomą komunalinių atliekų kiekį galima aiškiai ir tiksliai identifikuoti. Kita vertus, teismas pažymėjo, jog esant objektyvių duomenų neabejotinai patvirtinančių, kad fizinio ar juridinio asmens veikloje (plačiąja prasme – pvz., valdant, naudojant ar disponuojant nekilnojamojo turto ar pan.) jokios (komunalinės) atliekos nesusidaro, akivaizdu, jog toks asmuo negali būti pripažintas „atliekų turėtoju“, nes jis neturi ir (ar) nedaro (negamina) atliekų.¹⁰⁵ Remiantis tuo kas išdėstyta, galėtume manyti, jog kiekvienu konkrečiu atveju, teismas turi vertinti, ar byloje esantys duomenys sudaro pagrindą teigti, jog konkretus asmuo gali būti (ne)laikytinas „atliekų turėtoju“ atitinkamos savivaldybės nuostatų prasme. Tačiau išanalizavus savivaldybių tarybų patvirtintus nuostatus dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą bei taikomas

¹⁰² „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. gruodžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-438-1765-13,“ prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/201192249439410/A-438-1765-13>

¹⁰³ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. balandžio 24 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-602-473-14,“ prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/26227152158961/A-602-473-14>

¹⁰⁴ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. sausio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-334/2014,“ *supra* note 101.

¹⁰⁵ *Ibid.*

lengvatas, jau pastebėjome, jog ne visuose teisės aktuose įtvirtinta asmens galimybė būti atleistam nuo vietinės rinkliavos mokėjimo paprasčiausiai neturint ir (ar) nedarant atliekų.

Kalbant apie komunalinių paslaugų gavimą, atliekų (ne)sukūrimą verta paminėti ir administracinę bylą Nr. A-438-1765-13. Minėtoje byloje, asmuo taip pat ginčijo savo kaip vietinės rinkliavos mokėtojo statusą. Pastarasis argumentavo tuo, jog faktiškai jam nėra teikiama paslauga, nes jis nesukuria atliekų ir pan. Teismas pažymėjo, jog „administracinių teismų praktikoje aiškinant Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas, kiek tai susiję su savivaldybės teise nustatyti vietinę rinkliavą, kurios dydis apskaičiuojamas ne pagal faktiškai susidariusį ir perduotą tvarkyti atliekų kiekį, bet pagal turimo nekilnojamojo turto plotą, yra konstatuota, kad Atliekų tvarkymo įstatymas *expressis verbis* nenustato reikalavimo, jog atliekų turėtojas atliekų tvarkymo išlaidas apmokėtų tik pagal faktiškai sukaupytų komunalinių atliekų kiekį. Aiškinant bylai aktualų principą „teršėjas moka“, nagrinėjamu atveju yra aktuali Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika. 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/12/EB dėl atliekų (toliau – ir Direktyva) 15 straipsnyje įtvirtintas principas „teršėjas moka“, pagal kurį „atliekų šalinimo išlaidas privalo padengti [atliekų] turėtojas, kurio atliekas tvarko atliekų surinkėjas arba įmonė, <...> ir (arba) ankstesni [atliekų] turėtojai arba produkto, iš kurio atliekos atsirado, gamintojai“. Pastebėtina, jog Atliekų tvarkymo įstatyme vartojamos sąvokos atitinka Direktyvos 1 straipsnio pateikiamas sąvokų *inter alia* atliekų gamintojo, turėtojo, atliekų tvarkymo bei atliekų surinkimo reikšmes. Teisingumo Teismas, aiškindamas minėtą principą, yra nusprendęs, jog, kalbant apie komunalinių atliekų tvarkymo ir šalinimo išlaidų padengimą, kiek tai susiję su paslauga, kuri kolektyviai teikiama visiems atliekų turėtojams, valstybės narės turi, remdamosi Direktyvos 15 straipsnio a punktu, užtikrinti, kad iš principo visi šios paslaugos vartotojai, kaip atliekų turėtojai tos pačios Direktyvos 1 straipsnio prasme, kolektyviai padengtų visas minėtų atliekų šalinimo išlaidas (*Teisingumo Teismo 2009 m. liepos 16 d. prejudicinis sprendimas byloje Futura Immobiliare srl Hotel Futura ir kt. (C-254/08), 46 p.*), o valstybės narės finansinės atsakomybės už išlaidas, susijusias su atliekų šalinimu, atžvilgiu turi teisę pasirinkti formą ir būdus šiam rezultatui pasiekti (*Teisingumo Teismo 2008 m. birželio 24 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje Commune de Mesquer (C-188/07), 80 p.*) (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. lapkričio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A575-3542/2011).“¹⁰⁶

¹⁰⁶ „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. lapkričio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-871-438/2015, „prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActPrint?documentId=3766c7e0acbc11e5b12fbb7dc920ee2c>

Apibendrinant, LVAT praktikoje vis dar trūksta nuoseklumo dėl asmens pripažinimo vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtoju. Viena vertus teismas laikosi pozicijos, jog asmuo yra laikomas vietinės rinkliavos mokėtoju pagal savivaldybės tarybos sprendimą ir tai lemia šio asmens pareigą nustatyta tvarka ir terminais mokėti atitinkamo dydžio vietinę rinkliavą. Mokėtojas neturi teisės pasirinkti, ar vykdyti šią pareigą, ar ne. Teismas yra konstatavęs, jog tais atvejais, kai asmuo nors ir nesinaudoja savo nekilnojamuoju turtu ir atliekų nesusidaro, tai nepaneigia jo pareigos mokėti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą. Nuo pareigos mokėti vietinę rinkliavą vykdymo jis gali būti atleistas tik atitinkamų norminių teisės aktų nustatytais pagrindais ir tvarka. Kita vertus, teismas teigia, jog tais atvejais, kai asmens veikloje jokios atliekos nesusidaro, toks asmuo negali būti pripažintas „atliekų turėtoju“, atitinkamai vietinės rinkliavos mokėtoju. Taigi, tuo atveju, kai savivaldybių tarybos patvirtintuose vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatuose ar tvarkos apraše dėl lengvatų suteikimo, faktinis atliekų turėjimo ir (ar) darymo klausimas neišspręstas, vis dar lieka neaišku: ar toks asmuo gali būti laikomas vietinės rinkliavos mokėtoju.

IŠVADOS

1. Lietuvos Respublika, būdama Europos Sąjungos nare, ir įgyvendindama Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/35/ET, į savo teisinę sistemą yra perkėlusį „teršėjas moka“ principą. Minėtuojų principu turi būti vadovaujamasi, kuriant ir taikant komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Lietuvoje. Taigi, principu „teršėjas moka“ vadovaujamasi nustatant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodarą. Vietinė rinkliava turi padengti visas atliekų tvarkymo išlaidas – tokiu būdu ir įgyvendinamas minėtas principas. Analizuojant Atliekų tvarkymo įstatymą pastebėta, jog komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje principas „teršėjas moka“ įgyvendinamas per trečiuosius asmenis. Valstybiniame lygmenyje įtvirtinta tai, kad asmenys, atsakingi už *vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą* mokėjimą, yra nekilnojamojo turto savininkai ar kiti įgalioti asmenys.

Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą gali būti apibrėžiama kaip savivaldybės tarybos nustatyta įmoka, mokama už teisę pasinaudoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos paslaugomis atitinkamos savivaldybės teritorijoje. Esminis vietinės rinkliavos elementas – įmokos už savivaldybės tarybos suteikiamą teisę, o ne įmokos už teikiamas paslaugas nustatymas. Tačiau atlygintinumas už suteiktas paslaugas nėra būtinas ir vienintelis vietinės rinkliavos požymis. Vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, savivaldybių tarybos nustato tvirtinant vietinių rinkliavų nuostatus, kuriuose apibrėžiami vietinės rinkliavos dydžiai, mokėtojai ir jų registravimas ir kt.

2. Savivaldybės vietinės rinkliavos mokėtojus yra apibrėžę gana skirtingai, kartais net ir neaiškiai. Netikslus, neaiškus mokėtojo apibrėžimas įtakoja ne tik rinkliavos surinkimo neefektyvumą savivaldybėse, bet ir visuomenės nepasitenkinimą komunalinių atliekų tvarkymo sistema. Todėl, vadovaujantis Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane įtvirtintu solidarumo principu, būtų tikslinga vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtoją apibrėžti valstybės lygmenyje. Esminiai kriterijai, kuriais remiantis būtų galima nustatyti vietinės rinkliavos mokėtoją yra: fizinis ar juridinis asmuo, nekilnojamojo turto savininkas ar kitas įgaliotas asmuo. Šie du kriterijai būtų pakankami nustatant vietinės rinkliavos mokėtoją, nes taip atsakingų subjektų ratas būtų aiškiai apibrėžtas: atsakingais taptų visi fiziniai ar juridiniai asmenys, nuosavybės ar kita teise valdantys nekilnojamąjį turtą. Komunalinių atliekų turėjimas – dar vienas galimas, tačiau diskutuotinas kriterijus, kuris galėtų keliamas rinkliavos mokėtojui. Šiai dienai, šios sąvokos vartojimas (kaip vertinamojo kriterijaus) neprieštarauja LR Atliekų tvarkymo įstatymo 30 str. 13 p. prasme – visi fiziniai ir juridiniai asmenys, nepaisant jų teisinės formos ar vykdomos veiklos pobūdžio. Tačiau lingvistiškai aiškinant kitas Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas ir patį „atliekų turėtojo“ sąvokos

apibrėžimą, matytume, jog tuomet komunalinių atliekų turėtojais turėtų būti vadinami asmenys, faktiškai turintys ar savo veikloje sukuriantys atliekas.

Deja, bet LVAT praktikoje vis dar trūksta nuoseklumo dėl asmens pripažinimo vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtoju. Mokėtojo apibrėžtumo problema vis dar neišspręsta. Viena vertus teismas laikosi pozicijos, jog asmuo yra laikomas vietinės rinkliavos mokėtoju pagal savivaldybės tarybos sprendimą ir tai lemia šio asmens pareigą nustatyta tvarka ir terminais mokėti atitinkamo dydžio vietinę rinkliavą. Tokiu atveju yra nesvarbu, jog nesinaudoja savo nekilnojamuoju turtu ir atliekų nesusidaro, tai nepaneigia jo pareigos mokėti vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą. Nuo pareigos mokėti vietinę rinkliavą vykdymo jis gali būti atleistas tik atitinkamų norminių teisės aktų nustatytais pagrindais ir tvarka. Kita vertus, teismas teigia, jog tais atvejais, kai asmens veikloje jokios atliekos nesusidaro, toks asmuo negali būti pripažintas „atliekų turėtoju“, atitinkamai vietinės rinkliavos mokėtoju.

PASIŪLYMAI

Remiantis mokslinio darbo išvadomis bei gautais tyrimo rezultatais, siekiant tobulinti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kad kuo efektyviau būtų surenkama vietinė rinkliava ir asmenims nekiltų klausimas – ar jis gali būti laikomas vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtoju, galima teigti tokius pasiūlymus ir rekomendacijas:

1. Siūloma vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą **mokėtojus apibrėžti valstybės lygmenyje**.
2. LR Atliekų tvarkymo įstatymo **2 straipsnį papildyti mokėtojo sąvoka**. Sąvoką siūloma išdėstyti taip: „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą mokėtojas – kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo, nuosavybės ar kita teise valdantis nekilnojamąjį turtą atitinkamos savivaldybės teritorijoje“.
3. Savivaldybių tarybų tvirtinamuose nuostatuose vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą **mokėtojai neturi būti detalizuojami**, rinkliava turi būti nustatoma visiems.
4. Vietinės rinkliavos mokėtojams taikomas **lengvatas bei mokėtojų išlygas reglamentuoti valstybės lygmenyje**.
5. Būtinasis **visuomenės informavimas ir švietimas**. Asmenims turi būti akcentuojama, jog visa visuomenė yra solidariai atsakinga už komunalinių atliekų tvarkymo sistemos funkcionavimą ir efektyvumą.
6. Nekilnojamojo turto bei juridinių asmenų registro padaliniuose siūloma platinti informacinius lapelius, kuriuose būtų pateikiama: vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą mokėtojo apibrėžimas bei vietinės rinkliavos nustatymo specifiška.

LITERATŪRA

Teisės ir kiti norminiai aktai:

1. „Akmenės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Akmenės rajono savivaldybės 2008 m. gruodžio 17 d. sprendimu Nr. T-260.
2. „Alytaus miesto savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2008 m. lapkričio 27 d. sprendimu Nr. T-214.
3. „Alytaus rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2008 m. lapkričio 27 d. sprendimu Nr. K-294
4. „Druskininkų savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Druskininkų savivaldybės tarybos 2011 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. T1-57.
5. „Europos Sąjungos sutarties suvestinė redakcija.“ *Europos Sąjungos oficialus leidinys* 55, C 326 (2012): 134-135.
6. „Europos Teisingumo teismo 1999 m. balandžio 29 d. sprendimas byloje C-293/97.“ (cituota iš: „D. Vaukaitė , magistro baigiamasis darbas „ Aplinkos teisės principai: teisinis įtvirtinimas ir praktinis pritaikymas“ , Vilnius (2008)“)
7. „Joniškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2015 m. vasario 12 d. sprendimu Nr. T-20.
8. „Jurbarko rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Jurbarko rajono savivaldybės tarybos 2012 m. vasario 29 d. sprendimu Nr. T2-47.
9. „Kalvarijos savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai“, patvirtinti Kalvarijos savivaldybės tarybos 2012 m. kovo 29 d. sprendimu Nr. T-16-19.
10. „Kazlų Rūdos savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai“, patvirtinti Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos 2012 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. TSIV(15)-1475.
11. „Kelmės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Kelmės rajono savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. T-183.

12. „Klaipėdos miesto savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2010 m. lapkričio 25 d. sprendimu Nr. T2-330.
13. „Klaipėdos rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 14 d. sprendimu Nr. T11-205.
14. „Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimas“(cituota iš: „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutarties administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1282/2012“).
15. „Kretingos rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Kretingos rajono savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr.T2-378.
16. „Kupiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. TS-278.
17. „Lietuvos Respublikos Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas.“ *Valstybės žinios* 63-1479 (1996).
18. „Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas.“ *Valstybės žinios* 61-1726 (1998).
19. „Lietuvos Respublikos Konstitucija.“ *Lietuvos Aidas* 220 (1992).
20. „Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2010 m. vasario 22 d. nutarimas, Nr. 20-953 *Valstybės žinios*, 2010“ (cituota iš : „Juozas Žilys „Lietuvos Konstitucinė teisė“ , (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas 2012), 871“).
21. „Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas.“ *Valstybės žinios* 63-2243, (2004).
22. „Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas.“ *Valstybės žinios* 52-1484, (2000).
23. „Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.“ *Valstybės žinios* Nr. 55-1049 (1994).
24. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. spalio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A11– 1574/2005.“
25. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. rugsėjo 8d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵-1276/2006.“
26. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. balandžio 14 d. nutartis.“ Prieiga per internetą: <http://www.teisesgidas.lt/modules/paieska/lat.php?id=34701>

27. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. kovo 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-471/2010.“ Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.368999?jfwid=-9dzqnu61f>
28. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1282/2012.“ Prieiga per internetą: <http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=182140&Zd=D+ir+L+ir+REIKA LO>
29. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. rugsėjo 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1282/2012.“ Prieiga per internetą: <http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=182140&Zd=D+ir+L+ir+REIKA LO>
30. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. lapkričio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-871-438/2015.“ Prieiga per internetą: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalActPrint?documentId=3766c7e0acbc11e5b12fbb7dc920ee2c>
31. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. gruodžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-438-1765-13.“ Prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/201192249439410/A-438-1765-13>
32. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2015 gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1990-556/2015.“ Prieiga per internetą: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/6dc0fbc0bae111e5a6588fb85a3cc84b>
33. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. sausio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-142-438/2016.“ Prieiga per internetą: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/7b2acb70c51711e583a295d9366c7ab3>
34. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. sausio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-142-438/2016.“ Prieiga per internetą: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/7b2acb70c51711e583a295d9366c7ab3>
35. „Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo nutartis 2011 m. rugpjūčio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-2267/2011.“ Prieiga per internetą: <https://etar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.3D6025D8BE9F&lang=lt>
36. „Marijampolės savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai“, patvirtinti Marijampolės savivaldybės tarybos 2012 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. 1-421.
37. „Mažeikių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 28 d. sprendimu Nr. T1-189.

38. „Neringos savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Neringos savivaldybės tarybos 2008 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. T1-44.
39. „Pagėgių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Pagėgių savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. T – 103.
40. „Pakruojo rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Pakruojo rajono savivaldybės 2013 m. rugpjūčio 22 d. sprendimu Nr.T-220.
41. „Palangos miesto savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Palangos miesto savivaldybės tarybos 2012 m. kovo 29 d. sprendimu Nr. T2-70.
42. „Plungės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Plungės rajono savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 27 d. sprendimu Nr.T1-168.
43. „Prienų rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Prienų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 27 d. sprendimu Nr. T3-83.
44. „Radviliškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. rugpjūčio 22 d. sprendimu Nr. T–573.
45. „Raseinių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2010 m. lapkričio 25 d. sprendimu Nr. T2-330.
46. „Rietavo savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Rietavo savivaldybės tarybos 2013 m. liepos 4 d. sprendimu Nr. T1-114.
47. „Skuodo rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“Patvirtinti Skuodo rajono savivaldybės tarybos 2009 m. lapkričio 26 d. sprendimu Nr. T9-233.
48. „Šakių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai“, patvirtinti Šakių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. birželio 28 d. sprendimu Nr. T-249.

49. „Šiaulių miesto savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2010 m. lapkričio 25 d. sprendimu Nr. T-344.
50. „Šilalės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Šilalės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. kovo 1 d. sprendimu Nr. T1-41.
51. „Šilutės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 15 d. sprendimu Nr. T1-255.
52. „Švenčionių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. gruodžio 19 d. sprendimu. Nr. T-221.
53. „Tauragės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Tauragės rajono savivaldybės tarybos 2011 m. spalio 19 d. sprendimu Nr. 1-188.
54. „Telšių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Telšių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. gegužės 30 d. sprendimu Nr. T1-236.
55. „Ukmergės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Ukmergės rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr.7-67.
56. „Varėnos rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Varėnos rajono savivaldybės tarybos 2008 m. balandžio 15 d. sprendimu Nr. T-VI-290.
57. „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. TS-255.
58. „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Šiaulių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. vasario 20 d. sprendimu Nr. T-30.
59. „Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Lazdijų rajono savivaldybės tarybos 2007 m. spalio 27 d. sprendimu Nr.5TS-217.
60. „Vilkaviškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai“, patvirtinti Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2012 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. B-TS-275.
61. „Vilniaus rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš

- atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“ Patvirtinti Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2013 m. vasario 28 d. sprendimu Nr. T3-38.
62. Birštono savivaldybės tarybos 2008 m. lapkričio 30 d. sprendimu Nr. TS-90 patvirtinti nuostatai „Birštono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir tvarkymą nuostatai.“.
63. Europos parlamento ir Tarybos direktyva „Dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti).“ 2004 m. balandžio 21 d., Nr. 2004/35/EB.
64. Europos parlamento ir Tarybos direktyva „Dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti).“ 2004 m. balandžio 21 d., Nr. 2004/35/EB.
65. Europos parlamento ir tarybos direktyva „dėl atliekų ir panaikinti kai kurias direktyvas“, 2008 m. lapkričio 19 d. Nr. 2008/98/EB.
66. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo.“ *Valstybės žinios* 63-2065 (1999).
67. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo.“ *Valstybės žinios* 63-2065 (1999).
68. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarkos aprašo patvirtinimo.“ *Valstybės žinios* 135-6938 (2012).
69. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarkos aprašo patvirtinimo.“ *Valstybės žinios* 135-6938 (2012).
70. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl nekilnojamojo turto objektu, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo.“ *Valstybės žinios* 22-1072 (2013).
71. Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimas „Dėl nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo.“ TAR 6178, (2015).
72. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimas „Dėl Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo.“ *Valstybės žinios* 85-4260 (2013).
73. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 519 „Dėl Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“ pakeitimo“ . TAR 4989 (2014).

74. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 519 „Dėl Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“ pakeitimo.“ *TAR* 4989, (2014).
75. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo.“ *Valstybės žinios*, 2003-09-19, Nr. 89-4029.

Moksliniai straipsniai ir jų rinkiniai:

76. Beder, Sharon. „Environmental Principles and Policies.“ 35-36.
77. Bivainis Juozas ir Viktorija Podgaiskytė „Komunalinių atliekų valdymo struktūrinė analizė.“ *Verslas: teorija ir praktika* 11(4) (2010): 323-334.
78. Bivainis, Juozas, ir Živilė Tunčikienė. „Integrated approach to strategic planning in public institutions.“, *Journal of Business and Economics Management*, 8(4), (2007): 245-252.
79. De Sadeleer, Nicolas. „The Polluter-pays Principle in Eu Law – Bold Case Law and Poor Harmonisation.“ 405-419.
80. Egidija Puzinskaitė, Egidija, ir Romanas Klišauskas „Mokesčių teisės sistema ir apmokestinimo principai.“ *Jurisprudencija* 19(2), (2012): 678.
81. Meškys, Linas. „Europos Sąjungos aplinkosaugos principo „Teršėjas moka“ įgyvendinimas Lietuvos Respublikos teisės sistemoje.“ *Jurisprudencija* 3, 81 (2006): 60.
82. Novošinskienė, Albina. „Lietuvos mokesčių sistemos vertinimas fiskalinės mokesčių funkcijos aspektu.“ *Žemės ūkio mokslai* 20,3 (2013): 222.
83. Prapiestienė, Regina, ir Deimilė Prapiestytė „Europos Sąjungos Teisingumo Teismo vaidmuo įgyvendinant Europos Sąjungos aplinkos politiką.“ *Geografija* 46, (2010): 39-40.
84. Stigma, Wong. R. „A More Efficient Alternative to Fines in Deterring Corporate Misconduct.“ *California Law Review* Vol.3 (2000).
85. Žvaigždinienė, Indrė. „Direktyva 2004/35/EB – ar pasiektas tikslas sukurti bendrą žalos aplinkai prevencijos ir ištaisymo (atlyginimo) sistemą Europos Sąjungoje?.“ *Teisė* 85, ISSN 1392-1274 (2012):100.

Vadovėliai:

86. Aleknevičienė, Vilija. *Finansai ir kreditas*. Vilnius: Valiulio leidykla, 2005.
87. Davulis, Gediminas. *Ekonomikos teorija*. Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2009.

88. Medelienė, Aistė, ir Bronius Sudavičius. *Mokesčių teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2011.
89. Monkevičius, Eduardas. *Aplinkosaugos teisės paskaitų kursas: mokomoji medžiaga*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.
90. Naruševičius, Vytautas, ir Irmantas Lazdinis. *Darnaus vystymosi politika ir valdymas*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010.
91. Ragulskytė-Markovienė, Rasa. *Aplinkos teisė: Lietuvos teisės derinimas su Europos Sąjungos reikalavimais*. Vilnius: Eugrimas, 2005.
92. Sinkevičius, Vytautas. *Lietuvos parlamento teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.
93. Vaišnoras, Alfonsas. *Europos Sąjungos apsaugos politika*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.
94. Žilys, Juozas. *Lietuvos Konstitucinė teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012.

Kiti šaltiniai:

95. „Rinkliavos už šiukšlių išvežimą kelia daug diskusijų.“ Žiūrėta 2016 03 01.
96. <http://www.tv3.lt/naujiena/606660/rinkliavos-uz-siuksliu-isvezima-kelia-daug-diskusiju>
97. AIVIKS „Komunalinės atliekos.“ Žiūrėta 2015 10 29. <https://aplinka.lt/komunalines-atliekos>
98. Aktualijos „Savivaldybių vadovai diskutavo apie atliekų tvarkymą.“ Žiūrėta 2016 03 01. http://www.am.lt/VI/article.php3?article_id=10293
99. Atliekos.visiems.lt „Apie atliekų tvarkymą.“ Žiūrėta 2015 10 08. http://atliekos.info/index.php?option=com_content&view=article&id=63:teiss-aktai&catid=36:svetaine&Itemid=84
100. Atliekų tvarkymo centrai. Žiūrėta 2016 02 20. <http://www.slideshare.net/sandranagdasova/fortum-140305>
101. Europos komisijos sprendimas Oficialusis leidinys L 226, 2000 m. rugsėjo 3 d.
102. Lietuvos Vyriausiasis administracinis teismas, „Naujienos.“ Žiūrėta 2016 01 15 <http://www.lvat.lt/lt/naujienos/visos-naujienos/archyvas/rinkliavu-uz-atlieku-8n5y/p100.html>
103. Rimgailė „Mokesčiai ir įmokos: kuo jie skiriasi?“ Žiūrėta 2015 11 12. <http://www.rimgaile.eu/straipsniai-aktualijos/mokesčiai-ir-imokos-kuo-jie-skiriasi/>
104. Tamošiūnas Mantas. „Į kieno biudžetą keliauja gyventojų mokesčiai už atliekų tvarkymą.“ Žiūrėta 2016 02 10.

<http://www.sratc.lt/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=217&cntnt01returnid=61>

105. Verslo žinios „Rūšiuoti skatins rinkliavos dalis, priklausanti nuo atliekų kiekio.“
Verslo žinios, balandžio 6, 2014. <http://vz.lt/archive/article/2014/4/6/rusiuoti-skatins-rinkliavos-dalis-priklausanti-nuo-atlieku-kiekio#ixzz41rEES8E4>

Jurgita Plikaitienė Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą: mokėtojo apibrėžtumo problema / aplinkosaugos teisės programos magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. Dainius Raižys – Kaunas: Mykolo Romerio universitetas, viešojo saugumo fakultetas, 2016 – 75 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe atskleista vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo apibrėžtumo problema. Šiame darbe taikant dokumentų analizės ir sisteminės analizės metodus, atskleista principo „teršėjas moka“ samprata, vietinės rinkliavos samprata ir jos nustatymas, atskleistas „atliekų turėtojo“ sąvokos turinys, išnagrinėti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojų apibrėžimai savivaldose bei atskleisti pagrindiniai jiems keliami kriterijai. Abstrakcijos metodo pagalba, suformuota „vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo“ sąvoką valstybės lygmenyje. Įvertinus Lietuvos teisės aktus ir teismų praktiką, magistro baigiamajame darbe padaryta išvada, jog netikslus, neaiškus mokėtojo apibrėžimas įtakoja ne tik rinkliavos surinkimo neefektyvumą savivaldybėse, bet ir visuomenės nepasitenkinimą komunalinių atliekų tvarkymo sistema.

Raktiniai žodžiai: vietinė rinkliava, vietinės rinkliavos mokėtojas, atliekų turėtojas.

Jurgita Plikaitienė Local charge for the collection and management of domestic waste: issue of the payer's explicitness / final master thesis in the programme of environmental law. Tutor doc. dr. Dainius Raižys – Kaunas: Mykolas Romeris University, faculty of public safety, 2016 – 75 p.

ANNOTATION

The issue of explicitness of the payer of the local charge for the collection and management of domestic waste is revealed in the final master thesis. In this thesis, the concept of the principle “the polluter pays”, the concept of the local charge and its definition and the content of the concept “waste holder” are revealed with the help of the documental analysis and systematic analysis, the definitions of the payers of the local charge for the collection and management of domestic waste in municipalities are analyzed and the main raised criteria are revealed. The concept of the “payer of the local charge for the collection and management of domestic waste” at the national level is shaped with the help of the abstraction method. After evaluating the Lithuanian legal acts and judicial practice, a conclusion is drawn in the final master thesis that an inexact and unclear definition of the payer both affects the non-effectiveness of the charge in municipalities and dissatisfaction of the society with the domestic waste management system.

Key words: local charge, payer of the local charge waste holder.

SANTRAUKA

Magistro baigiamojo darbo tema - vietinės rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą: mokėtojo apibrėžtumo problema. Mokėtojo sąvokos apibrėžimas – išimtinė savivaldybių tarybų prerogatyva. Šią savarankiškąją funkciją savivaldybės įgyvendina ne tik skirtingai, bet ne visuomet ir tiksliai bei aiškiai. Teisės aktuose įtvirtintos vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvokos ne tik nepaaiškinamos, bet ir neįtvirtinami jokie objektyvieji kriterijai arba norminiai požymiai, kuriais remdamiesi, galėtume užtikrinti vienodą šios sąvokos aiškinimą. Teismuose daugėja keliamų bylų, asmenys ginčija savo kaip atliekų turėtojo statusą, atsisako mokėti jiems nustatytą rinkliavą. Taigi, mokėtojo apibrėžtumo problema yra itin aktuali.

Iškeltas darbo tikslas - nustatyti kriterijus, kuriais remiantis būtų galima apibrėžti vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtoją valstybės lygmenyje. Naudojant dokumentų analizės ir sisteminės analizės metodus, pirmoje darbo dalyje išanalizuotas vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą teisinis reglamentavimas, atskleistos vietinės rinkliavos, principo „teršėjas moka“ sampratos. Taip pat nustatyti kriterijai keliami vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojai valstybės lygmenyje. Antroje darbo dalyje aprašomi vietinės rinkliavos administravimo modeliai Lietuvoje, analizuojama kaip yra apibrėžtos vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvokos savivaldose bei iškeliami pagrindiniai mokėtojai keliami kriterijai, aptariama aktuali teismų praktika.

Tyrimo rezultatai parodė, kad vietinės rinkliavos mokėtojo sąvokos yra neaiškiai, netiksliai apibrėžtos. Tai įtakoja vietinės rinkliavos surinkimo neefektyvumą bei visuomenės nepasitenkinimą komunalinių atliekų tvarkymo sistema. Atskleista, jog LVAT praktikoje taip pat vis dar trūksta nuoseklumo dėl asmens pripažinimo vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtoju. Taigi, apibendrinimo metodu suformuota išvada, jog mokėtojo sąvokos apibrėžtumo problema vis dar yra neišspręsta. Abstrakcijos metodo pagalba buvo suformuota rekomenduotina „vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo“ sąvoka.

SUMMARY

Topic of the final master thesis – local charge for the collection and management of domestic waste: issue of the payer’s explicitness. Definition of the concept of the payer – exclusive prerogative of municipal councils. This independent function is implemented by the municipalities in different ways and not always exactly and clearly. The concepts of the local charge for the collection and management of domestic waste and of the payer consolidated in the legal acts are not explained and the objective criteria or normal signs, on which basis we would be able to ensure the uniform explanation of this concept, are not consolidated. There are more and more cases in the courts, people dispute their status of waste holders and refuse to pay the set charge. Thus, the problem of explicitness of the payer is especially relevant.

The set purpose of the thesis is to determine the criteria on which basis it would be able to define the payer of the local charge for the collection and management of domestic waste at the national level. Using the documental analysis and systematic analysis methods, the legal regulation of the local charge for the collection and management of domestic waste is analyzed and the concepts of the principle of the local charge “the polluter pays” are revealed in the first part of the thesis. Moreover, the criteria for the payer of the local charge for the collection and management of domestic waste at the national level are set. The local charge administration models in Lithuania are described, the definitions of the payer of the local charge for the collection and management of domestic waste in municipalities are analyzed, the main criteria are raised for the payer and the relevant judicial practice is discussed in the second part of the thesis.

The results of this research show that the concepts of the payer of the local charge are defined very inexactly and unclearly. It affects the non-effectiveness of collection of the local charge and dissatisfaction of the society with the domestic waste management system. It is revealed that the practice of the Supreme Administrative Court of Lithuania still lacks consistency in the recognition of the person payer of the local charge for the collection and management of domestic waste. Thus, a conclusion is drawn with the help of the generalization method that the issue of explicitness of the payer’s concept is still open. With the help of the abstraction method, the recommended concept of the “payer of the local charge for the collection and management of domestic waste” is shaped.

PRIEDAI

Lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo apmokestinimo modeliai, vietinės rinkliavos mokėtojo sąvokos apibrėžimas savivaldose.

Eil. nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliavą)
1	Širvintų rajono	UAB Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
2	Vilniaus miesto	UAB Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
3	Panevėžio miesto	UAB Panevėžio rajono atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
4	Panevėžio rajono	UAB Panevėžio rajono atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
5	Kaišiadorių rajono	VŠĮ Kauno regiono atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
6	Kauno miesto	VŠĮ Kauno regiono atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
7	Elektrėnų	savivaldybė	Tarifas	
8	Kauno rajono	VŠĮ Kauno regiono atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
9	Jonavos rajono	VŠĮ Kauno regiono atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
10	Biržų rajono	UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
11	Utenos rajono	UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“	Tarifas	
12	Anykščių rajono	UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“	Tarifas	

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
13	Pasvalio rajono	UAB Panevėžio rajono atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
14	Zarasų rajono	UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“	Tarifas	
15	Ignalinos rajono	UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“	Tarifas	
16	Visagino	UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“	Tarifas	
17	Molėtų rajono	UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“	Tarifas	
18	Trakų rajono	UAB Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
19	Šalčininkų rajono	UAB Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
20	Rokiškio rajono	UAB Panevėžio rajono atliekų tvarkymo centras	Tarifas	
21	Vilniaus rajono	savivaldybės administracija	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai - komunalinių atliekų turėtojai, fiziniai ir juridiniai asmenys, nuosavybės ar kita teise valdantys ir naudojančys nekilnojamąjį turtą Vilniaus rajono savivaldybės teritorijoje, privalantys mokėti vietinę rinkliavą.
22	Šiaulių miesto	VšĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai yra fiziniai ir juridiniai asmenys, turintys komunalinių atliekų, kurių atsikrato, nori atsikratyti ar privalo atsikratyti

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
23	Šiaulių rajono	Šiaulių rajono savivaldybės administracija	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai (fiziniai ir juridiniai asmenys) Šiaulių rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus Lietuvos banką bei įmones, turinčias Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduotus Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reglamentavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.
24	Klaipėdos miesto	UAB Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai Klaipėdos miesto savivaldybės teritorijoje, išskyrus Lietuvos banką bei įmones, turinčias Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduotus Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.
25	Klaipėdos rajono	UAB Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai - komunalinių atliekų turėtojai Klaipėdos rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus Lietuvos banką bei įmones, turinčias Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduotus TIPK leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
26	Ukmergės rajono	savivaldybės administracija	Rinkliava	Mokėtojas - turto valdytojas, mokantis rinkliavą už save ir (arba) už kitus asmenis. Mokėtoju gali būti ir turto valdytojo įgaliotas asmuo
27	Alytaus miesto	UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys(išskyrus turinčius TIPK leidimus), valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamoju turtu (išskyrus žemės sklypus) savivaldybės teritorijoje.
28	Alytaus rajono	UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamoju turtu: pastatais (taip pat ir laikiniais), sodų paskirties sklypais ar kitu nekilnojamoju turtu, kuris nurodytas šio sprendimo priede „Vietinės rinkliavos dydis Alytaus rajono savivaldybės komunalinių atliekų turėtojams ir vietinės rinkliavos mokėtojams“.
29	Birštono	UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamoju turtu (išskyrus žemės sklypus) Savivaldybės teritorijoje.
30	Druskininkų	UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, valdantys, naudojantys , disponuojantys nekilnojamoju turtu savivaldybės teritorijoje.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
31	Lazdijų	UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Komunalinių atliekų turėtojai ir mokėtojai - visi fiziniai, juridiniai asmenys, iš to skaičiaus ir vykdančios ūkinę komercinę veiklą, turintys nekilnojamojo turto savivaldybės teritorijoje.
32	Prienų	UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – fiziniai ir juridiniai asmenys, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu: pastatais (tarp jų ir laikiniais), žemės sklypais, Savivaldybės teritorijoje
33	Varėnos	UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu (išskyrus žemės sklypus) Savivaldybės teritorijoje.
34	Raseinių rajono	VšĮ Kauno regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai - komunalinių atliekų turėtojai ir atliekų tvarkymo sistemos naudotojai, privalantys mokėti vietinę rinkliavą, išskyrus juridinius asmenis ir juridinių asmenų padalinius, turinčius leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti Savivaldybės organizuojamoje atliekų tvarkymo sistemoje.
35	Kėdainių rajono	VšĮ Kauno regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Apibrėžta tik turėtojo sąvoka. Atsakingi savininkai. Atliekų turėtojas – atliekų darytojas arba asmuo, turintis atliekų.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
36	Kretingos rajono	SI „Kretingos komunalininkas“	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai, privalantys mokėti vietinę rinkliavą, išskyrus juridinius asmenis ir juridinių asmenų padalinius, turinčius leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje atliekų tvarkymo sistemoje.
37	Neringos	UAB Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai, privalantys mokėti vietinę rinkliavą, išskyrus juridinius asmenis ir juridinių asmenų padalinius, turinčius Leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.
38	Šilutės rajono	UAB Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu (išskyrus žemės sklypus) Savivaldybės teritorijoje ir privalantys mokėti vietinę rinkliavą, išskyrus juridinius asmenis ir juridinių asmenų padalinius, turinčius leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje atliekų tvarkymo sistemoje.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
39	Marijampolės	UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai - visi fiziniai ir juridiniai asmenys (nepasirašę su MAATC), nuosavybės arba kita teise naudojantys gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties pastatus ir/ar patalpas (patalpų ir/ar pastatų savininkai ar valdytojai), Marijampolės savivaldybės teritorijoje.
40	Mažeikių rajono	UAB Telšių regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai (toliau – Rinkliavos mokėtojas) – komunalinių atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, nuosavybės ar kita teise valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu (išskyrus žemės sklypus) Savivaldybės teritorijoje, išskyrus įmones, turinčias TIPK leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.
41	Telšių rajono	UAB Telšių regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, nuosavybės ar kita teise valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu (išskyrus žemės sklypus) Savivaldybės teritorijoje, išskyrus įmones, turinčias TIPK leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
42	Vilkaviškio rajono	UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai - visi fiziniai ir juridiniai asmenys (nepasirašę su MAATC), nuosavybės arba kita teise naudojančios gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties pastatus ir/ar patalpas (patalpų ir/ ar pastatų savininkai ar valdytojai), Vilkaviškio rajono savivaldybės teritorijoje.
43	Radviliškio rajono	VšĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Fiziniai ir juridiniai asmenys (su papildomu išskirstymu)
44	Plungės rajono	UAB Telšių regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai (toliau – Rinkliavos mokėtojas) – komunalinių atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, nuosavybės ar kita teise valdantys, naudojančios, disponuojantys nekilnojamuoju turtu (išskyrus žemės sklypus) savivaldybės teritorijoje, išskyrus įmones, turinčias TIPK leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
45	Šakių rajono	UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai - visi fiziniai ir juridiniai asmenys (nepasirašę su MAATC), nuosavybės arba kita teise naudojančios gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties pastatus ir/ar patalpas (patalpų ir/ ar pastatų savininkai ar valdytojai), Šakių rajono savivaldybės administracinėje teritorijoje.
46	Kelmės rajono	Pati savivaldybė	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai yra fiziniai ir juridiniai asmenys (su papildomu išskirstymu)
47	Jurbarko rajono	UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai – visi fiziniai ir juridiniai asmenys, nuosavybės ar kita teise valdantys ir naudojančios nekilnojamąjį turtą Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus įmones, turinčias TIPK leidimus (Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas), kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo savoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
48	Švenčionių rajono	Švenčionių rajono savivaldybės administracija	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai, fiziniai ir juridiniai asmenys nuosavybės ar kita teise valdantys ir naudojantys nekilnojamąjį turtą Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus įmones turinčias Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduotus Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.
49	Šilalės rajono	UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai - komunalinių atliekų turėtojai - visi fiziniai ir juridiniai asmenys nuosavybės ar kita teise valdantys ir naudojantys nekilnojamąjį turtą Šilalės rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus įmones, turinčias TIPK leidimus (Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas), kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo savoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
50	Joniškio rajono	savivaldybės administracijos Būhalterinės apskaitos skyrius	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai (toliau – mokėtojai) yra fiziniai ir juridiniai asmenys (su papildomu išskirstymu)
51	Pakruojo rajono	Pakruojo rajono savivaldybės administracija	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai yra fiziniai ir juridiniai asmenys (su papildomu išskirstymu).
52	Akmenės rajono	VšĮ Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai yra fiziniai ir juridiniai asmenys, turintys komunalinių atliekų, kurių atsikrato, nori atsikratyti ar privalo atsikratyti, išskyrus ūkinius subjektus, kurie teisės aktų nustatyta tvarka privalo gauti TIPK leidimą arba gamtos išteklių naudojimo leidimą, o leidime nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti vykdomi pagal tvarkymo sistemą.
53	Skuodo rajono	UAB Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai, privalantys mokėti vietinę rinkliavą, išskyrus juridinius asmenis ir juridinių asmenų padalinius, turinčius leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje atliekų tvarkymo sistemoje.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
54	Kupiškio rajono	UAB „Kupiškio komunalininkas“	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai, privalantys mokėti vietinę rinkliavą
55	Palangos miesto	Palangos miesto rinkliavų centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojas – fiziniai ir juridiniai asmenys, valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu Palangos miesto savivaldybės teritorijoje, išskyrus Lietuvos banką bei įmones, turinčias Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatyta tvarka išduotus Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.
56	Kalvarijos	UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai - visi fiziniai ir juridiniai asmenys (nepasirašę su MAATC), nuosavybės arba kita teise naudojantys gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties pastatus ir/ar patalpas (patalpų ir/ ar pastatų savininkai ar valdytojai).

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
57	Kazlų Rūdos	UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai - visi fiziniai ir juridiniai asmenys (nepasirašę su MAATC), nuosavybės arba kita teise naudojančios gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties pastatus ir/ar patalpas (patalpų ir/ar pastatų savininkai ar valdytojai), Kazlų Rūdos savivaldybės administracinėje teritorijoje.
58	Pagėgių	UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai – visi fiziniai ir juridiniai asmenys nuosavybės ar kita teise valdantys ir naudojančios nekilnojamąjį turtą Pagėgių savivaldybės teritorijoje, išskyrus įmones, turinčias TIPK leidimus (Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas), kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.

Eilės nr.	Savivaldybė	Administratorius	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimo sistema (tarifas/vietinė rinkliava)	Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojo sąvoka (savivaldybėse įsivedusiose rinkliava)
59	Rietavo	UAB Telšių regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, nuosavybės ar kita teise valdantys, naudojantys, disponuojantys nekilnojamuoju turtu (išskyrus žemės sklypus) Rietavo savivaldybės teritorijoje, išskyrus įmones, turinčias TIPK leidimus, kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti Savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje
60	Tauragės rajono	UAB Tauragės regiono atliekų tvarkymo centras	Rinkliava	Vietinės rinkliavos mokėtojai – komunalinių atliekų turėtojai – visi fiziniai ir juridiniai asmenys nuosavybės ar kita teise valdantys ir naudojantys nekilnojamąjį turtą Tauragės rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus įmones, turinčias TIPK leidimus (Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas), kuriuose nustatyti atliekų tvarkymo reikalavimai negali būti įvykdyti savivaldybės organizuojamoje komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje.

Lentelę sudarė autorė.